

Η ΕΡΓΑΣΙΟΛΟΓΙΑ ΩΣ ΣΥΝΘΕΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΕΝ ΤΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Τοῦ ΗΛΙΑ ΠΕΡΙΤΣ

συνεργάτου τοῦ ἐν Βελιγραδίῳ Ἑνωσιακοῦ Ἰνστιτούτου
διὰ τὴν μελέτην τῆς παραγωγικότητος τῆς ἐργασίας

*« Ὁ συγγραφεὺς διαπιστώνει τὴν ἀνάγκην συνενώσεως τῶν προσπαθειῶν
τῶν καταβαλλομένων ἐντὸς τῶν πλαισίων τῶν διαφόρων ἐπιστημονικῶν κλά-
δων ὑπὲρ τοῦ ἐργαζομένου ἀνθρώπου. Ὁ συγγραφεὺς νομίζει ὅτι ὁ σκοπὸς
αὐτὸς θὰ ἐπιτευχθῆ καλύτερον μὲ τὸ νὰ ἰδρυθῆ ἰδιαιτεροῦς ἢ συνθετικὸς
ἐπιστημονικὸς κλάδος διὰ τὴν μελέτην τῶν προβλημάτων τοῦ ἐργαζομένου
ἀνθρώπου, τὸν ὁποῖον (κλάδον) ὀνομάζει « ἐ ρ γ α σ ι ο λ ο γ ί α ν ».*

Εἰσαγωγικαὶ παρατηρήσεις

Ὁ πληθυσμὸς ἐκάστης χώρας ἀποτελεῖ τὴν πηγὴν τοῦ «ἐργατικοῦ
δυναμικοῦ» τῆς. Πρόκειται, διὰ τὴν ἀκρίβειαν, περὶ ἐκείνου τοῦ τμήμα-
τος τοῦ πληθυσμοῦ, τὸ ὁποῖον ἀσκεῖ κάποιαν οἰκονομικὴν δραστηριότητα
ὑπὸ μορφήν (διαρκοῦς) ἀπασχολήσεως. Δι' αὐτὸ καλεῖται συνήθως «ἐνεργ-
γὸς ἢ παραγωγικὸς πληθυσμὸς». Ἐγίναν καὶ γίνονται ἀκόμη προσπά-
θειαι ἐπὶ διεθνοῦς ἐπιπέδου νὰ καθορισθοῦν κανονισμοὶ διὰ τὴν βασικὴν
αὐτὴν κατηγορίαν τοῦ πληθυσμοῦ καὶ διὰ τὰς ἐν αὐτῇ περαιτέρω ὑπο-
μάδας. Πλὴν ὅμως ἡ ὀνοματολογία τῶν εἰς τὰς καθ' ἕκαστα χώρας
εἶναι συχνὰ τόσο διαφορετικὴ, ὥστε δυνατὴ εἶναι μόνον ἡ γενικωτάτη
σπουδὴ τοῦ παγκοσμίου πληθυσμοῦ, ἐνῶ οἱ παραλληλισμοὶ τῶν πλείστων
ἐκ τῶν ἐνδείξεων τῶν προσβαλλομένων ὑπὸ τῶν καθ' ἕκαστα χωρῶν,
εἶναι συχνότατα δυσχερεῖς καὶ κάποτε καὶ ἀδύνατοι.

Χωρὶς νὰ προχωρήσωμεν εἰς τὴν λεπτομερεστέραν ἀνάλυσιν τοῦ
προέχοντος προβλήματος τῆς κατατάξεως τοῦ πληθυσμοῦ, διαπιστοῦμεν
ἐν τούτοις εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, ὅτι ἡ ἔκφρασις «ἐργατικὸν δυναμικὸν»
δὲν εἶναι ἀρκούντως καθορισμένη. Δηλαδή, συνηθίζεται νὰ γίνεταί κάποια
διάκρισις. Οὕτω συνηθίζεται ἡ ἔκφρασις «συνολικὸν ἐργατικὸν δυναμι-
κὸν» διὰ τὸν προσδιορισμὸν τοῦ «ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ», συμπεριλαμβανο-
μένων εἰς αὐτὸν καὶ τῶν ἐνόπλων δυνάμεων καὶ ἄλλων κατηγοριῶν «οἰ-
κονομικῶν ἐνεργῶν προσώπων ἐκτὸς ἐμμίσθου ἐργατικῆς σχέσεως». Ἀντι-
θέτως, ἡ ἔκφρασις «ἐργατικὸν δυναμικὸν» δὲν περιλαμβάνει τοὺς ἀνή-
κοντας εἰς τὰς ἐνόπλους δυνάμεις. *Νομίζομεν ὅτι ὑπὸ τὴν ἔννοιαν «ἐργα-
ζόμενος ἀνθρώπος» πρέπει νὰ περιλαμβάνεται πᾶσα ἀνθρωπίνη ὑπαρξίς,
ἣτις εἶναι ἱκανὴ καὶ ἣτις πράγματι ἀσκεῖ ὀρισμένην οἰκονομικὴν δραστη-
ριότητα, κοινωνικῶς ὠφέλιμον, ὑπὸ μορφήν μόνιμου ἐπαγγέλματος ἢ ἐκτά-
κτου ἐμμίσθου ἐργατικῆς σχέσεως.* Χωρὶς νὰ ὑποβιβάζωμεν τὴν σημασίαν
τοῦ νομικοῦ διακάνονισμοῦ τῆς ἐμμίσθου ἐργατικῆς σχέσεως πρὸς τὸν

σκοπόν της προστασίας του εργαζομένου ανθρώπου, νομίζομεν ότι τα προβλήματα του εργαζομένου ανθρώπου πρέπει να τα εξετάσωμεν ευρύτερον και να τα θέσωμεν και από κοινωνιολογικής και από οικονομικής απόψεως. Ὑπὲρ μίᾳ τοιαύτης θέσεως ἔρχεται ἐπίκουρον καὶ τὸ γεγονός ότι εἰς τὰς χώρας με σοσιαλιστικὸν σύστημα οικονομίας, ὅπου τὰ μέσα τῆς παραγωγῆς ἔχουν συγκεντρωθεῖ εἰς χεῖρας τοῦ εργαζομένου λαοῦ, ἢ ἀντίληψις περὶ «ἐμμίσθου ἐργατικῆς σχέσεως» ἐπιδέχεται ριζικὴν ἀναθεώρησιν. Τοῦτο ἰσχύει ἰδιαιτέρως διὰ τὰς σχέσεις τῶν ἐργατικῶν συνεταιρισμῶν (κολλεκτιβ) ἔναντι τῶν οικονομικῶν ὀργανισμῶν τῆς χώρας μας, ὅπου ἐδόθη νομικῶς, κοινωνικῶς καὶ οικονομικῶς ἡ δυνατότης εἰς τοὺς ἀμέσους παραγωγούς να διευθύνουν ἀμέσως ὠρισμένον τμήμα τῶν μέσων παραγωγῆς, τὰ ὅποια νομικῶς εἶναι ἰδιοκτησία τῆς κοινωνικῆς μας κοινότητος.

Ὡς ἐκ τούτου, νομίζομεν ότι ὁ κατὰ παράδοσιν χειρισμὸς τῆς προστασίας τοῦ εργαζομένου ἀνθρώπου, μόνον ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἔμμισθον ἐργατικὴν σχέσιν, δὲν ἔχει ἤδη δικαιολογητικόν. Τὸ γεγονός εἶναι ότι ὁ ἐργαζόμενος ἀνθρώπος ὁ ὁποῖος ἐπώλει τὴν ἐργατικὴν του δύναμιν ἐξετίθετο συχνότατα εἰς μεγάλους κινδύνους ὑγείας καὶ ζωῆς, ἀκόμη καὶ ότι ὁ βαθμὸς τοῦ κινδύνου τούτου εἶναι τοσοῦτον μεγαλύτερος, καθ' ὅσον ὁ ἀνθρώπος ἔρχεται περισσότερον εἰς ἐπαφὴν με τὰ μηχανήματα τῆς ἐργασίας. *Ἄλλὰ κοινωνιολογικοί, ἀνθρωπιστικοὶ καὶ οικονομικοί, νομίζομεν, λόγοι, ὑπαγορεύουν σήμερον τὴν ἀνάγκην καθολικῆς ἐπιλύσεως τῶν προβλημάτων τῶν συνδεομένων με τὸν ἐργαζόμενον ἀνθρώπον, ἀνεξαρτήτως τῆς νομικῆς του σχέσεως ἔναντι τοῦ φορέως τῆς ἰδιοκτησίας ἐπὶ τῶν μέσων παραγωγῆς καὶ τῆς κοινωνικοπολιτικῆς διαρθρώσεως.* Εἰς ἀκόμη μεγαλύτερον βαθμόν, μία τοιαύτη ἀντίληψις πρέπει να εὔρη ἐφαρμογὴν εἰς τὰς χώρας με σοσιαλιστικὴν κοινωνικοπολιτικοοικονομικὴν διάρθρωσιν.

Τί σημαίνει ἐπιστήμη τοῦ εργαζομένου ἀνθρώπου;

Ὑπάρχει ἐπιστήμη τοῦ εργαζομένου ἀνθρώπου; Εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο, νομίζομεν ότι θὰ ἀπαντήσωμεν ὀρθώτερον ἂν ἐξετάσωμεν τὸν ὄγκον τῶν προβλημάτων τὰ ὅποια προβάλλονται. Τὸ πρῶτον βῆμα μᾶς ὀδηγεῖ πρὸς τὸν ἀνθρώπον ὡς ὃν τὸ ὅποῖον εἶναι ὁ φορεὺς τῶν πάντων εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ εἰς τὸ ὅποῖον ἡ κοινωνία ἀφιερώνει τὴν δέουσαν προσοχὴν. Ἐπομένως, εἰς πρώτην θέσιν ἔρχεται ἡ νομικὴ φροντίς διὰ τὸ ἀνθρώπινον ὄν, ἀπὸ τῆς συλλήψεως του καὶ μέχρι τοῦ θανάτου του. Σχετικὴ πρὸς ταύτην εἶναι ἡ γενικὴ ἱατρικὴ, ἥτοι ἡ ψυχοφυσιολογικὴ παρακολούθησις τῆς ἀκεραιότητος τοῦ ἀνθρώπινου ὄντος. Ταύτην ἀκολουθεῖ ἡ παιδαγωγικὴ φροντίς διὰ τὴν ἀνθρωπίνην νεότητα ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς γενικῆς καὶ εἰδικῆς μορφώσεως πρὸς τὸν σκοπὸν δημιουργίας τῆς βάσεως διὰ τὴν ἐπίδοσιν εἰς ὠρισμένον ἐπάγγελμα. Ἡ ἐξακολούθησις τῆς ἐπεκτάσεως τῆς γενικῆς καὶ ἡ τελειοποίησις εἰς τὴν εἰδικὴν μόρφωσιν, με ὄλας τῆς τὰς περιπετείας, γίνεται καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς

ἐργατικῆς ἀπασχολήσεως τοῦ ἀνθρώπου μέχρι καὶ τῆς διαγραφῆς τοῦ ἐκ τῆς τακτικῆς οἰκονομικῆς διαδικασίας. Ἐπομένως καὶ εἰς αὐτὸ τὸ προτελικὸν στάδιον τῆς ζωῆς τοῦ ἐπιδεικνύεται ἡ φροντίς, ἡ ὁποία, παρὰ τὰς λογικὰς παραλλαγὰς, τοὺς τύπους καὶ τὰ νομικὰ στηρίγματα, εἶναι ὁμοία κατ' εἶδος μετὰ τὴν κοινωνικὴν φροντίδα διὰ τὰ παιδιὰ καὶ τοὺς ἀνικάνους δι' ἐργασίαν καὶ περιλαμβάνει τὴν κἀτηγορίαν ταύτην τῶν ἐξεληθόντων ἐκ τῆς ἐργασίας ἀπομάχων ἐργαζομένων.

Βλέπομεν ὅτι πρόκειται πάντοτε περὶ τοῦ ἀνθρωπίνου ὄντος καὶ περὶ τῶν διαφόρων φάσεων τῆς ψυχοφυσιολογικῆς, κοινωνιολογικῆς, παιδαγωγικῆς καὶ ἄλλων ὄψεων τῆς ζωῆς. Ἡ γνώσις αὕτη μᾶς ἀποδεικνύει τὴν ἐνότητα ὡς καὶ τὸ πολυσύνθετον συγχρόνως τῶν προβλημάτων τοῦ ἐργαζομένου ἀνθρώπου. Ἐν τῷ μεταξύ, εἶναι γνωστὸν, ὅτι ἡ «κοινωνικὴ φροντίς» διὰ τὸν ἐργαζόμενον ἄνθρωπον ἀναπτύσσεται μέσῳ ὁλοκλήρου σειρᾶς ἐπιστημονικῶν κλάδων ὡς εἶναι : τὸ ἐργατικὸν δικαίον καὶ πολλοὶ ἄλλοι κλάδοι τοῦ δικαίου, ἡ γενικὴ ἱατρικὴ, ἡ ἱατρικὴ τῆς ἐργασίας, ἡ ψυχοφυσιολογικὴ τῆς ἐργασίας, ἡ ὑγιεινὴ τῆς ἐργασίας ἢ ἡ βιομηχανικὴ ὑγιεινὴ, ἡ κοινωνικὴ πολιτικὴ, ἡ πολιτικὴ οἰκονομία, ἡ ἐκπαιδευτικὴ πολιτικὴ, ἡ στατιστικὴ, ἡ δημογραφία, ἡ κοινωνιολογία, ἡ ἐπιστημονικὴ ὀργάνωσις ἐργασίας καὶ εἰς τὰ πρόσφατα ἔτη καὶ ἡ τραυματιολογία, ἡ γεροντολογία, ἡ ἀεροπορικὴ ἱατρικὴ (ἢ «γραμμὴ τοῦ Ἄρμστρογκ ὑπεράνω τῶν 19 χλμ.»), ἡ ὀργάνωσις τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ἄλλοι ἐπιστημονικοὶ κλάδοι.

Ἐχοντες ταῦτα ὑπ' ὄψιν, ἐθέσαμεν συχνάκις εἰς τὸν ἑαυτὸν μας τὸ ἐρώτημα : *«Δὲν θὰ ἦτο ἴσως δυνατὴ ἡ ἐπίτευξις πληρεστερᾶς ἐπιτυχίας τῶν μελετῶν τῶν γενομένων εἰς τὸν τομέα τοῦτον τῶν κοινωνικῶν γεγονότων, ἂν ὑπῆρχε κάποια — ἀλλὰ ποία ; — συντονιστικὴ πειθαρχία ;»* Εἶναι γνωστὸν, ὅτι μέχρι σήμερον ἡ ἐπιστήμη δὲν ἐπέτυχε διὰ τῆς ἐπεξεργασίας τῆς νὰ περιλάβῃ τὰ πολὺπλοκα αὐτὰ προβλήματα εἰς τὰ πλαίσια τῆς ἐπιστήμης τοῦ ἐργαζομένου ἀνθρώπου, ὡς χωριστοῦ ἐπιστημονικοῦ κλάδου. Ἀντιθέτως ἕκαστος τῶν ἐνδιαφερομένων κλάδων τῆς ἐπιστήμης ἐπεξεργάσθη μεθοδικῶς τὸ τμῆμα ἐκεῖνο τῶν προβλημάτων τῶν ὑφισταμένων ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς ἐρεύνης τοῦ ἐργαζομένου ἀνθρώπου, τὸ ὁποῖον ἦτο πλησιέστερον εἰς τὰ βασικὰ ἐπιστημονικὰ προβλήματά του. Ἐκ πρώτης ὄψεως τοῦτο δὲν φαίνεται μόνον ὡς τὸ μόνον ὀρθόν, ἀλλὰ καὶ ὡς τὸ μόνον δυνατόν. Ἀλλὰ συμβαίνει τὸ ἴδιον καὶ ὅταν παρατηροῦμεν τὸ σύνολον καὶ ἴδιὰ τὴν τελεολογικὴν ἀποψιν τῶν προβλημάτων τῶν συνδεομένων μετὰ τὸν ἐργαζόμενον ἄνθρωπον ; Νομίζομεν ὅτι εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο πρέπει νὰ διαχωρίσωμεν τοὺς δύο σκοποὺς : τὸν στενὸν καὶ τὸν εὐρὺ. Ὁ στενὸς σκοπός, ἀναγόμενος εἰς συγκεκριμένον πρόβλημα, ἀπαιτεῖ τὴν ἐπιστημονικὴν συνταύτισιν ἐνὸς ζητήματος, ἐξαχθέντος ἀπὸ τοῦ σύμπλεγμα τὸ συνδεόμενον μετὰ τὸν ἐργαζόμενον ἄνθρωπον, ἀπὸ τῆς ἀποκλειστικῆς μεθοδολογικῆς ἀπόψεως τῶν βασικῶν προβλημάτων μετὰ τὰ ὁποῖα ἀσχολεῖται ὁ ἐξετάζων ἐπιστημονικὸς κλάδος. Ἡ μέθοδος αὕτη ἄγει εἰς κανονικὴν ἀπομόνωσιν ἐνὸς «προ-

βλήματος», τὸ ὁποῖον εἰς τὴν πραγματικότητα ποτὲ δὲν ὑφίσταται τόσο ἀφηρημένως. Ἴσως ἢ τοιαύτη μέθοδος, ἢ μέθοδος τῆς ἀφαιρέσεως ἢ ἀπομονώσεως, νὰ εἶναι καὶ ἀπαραίτητος δι' ὠρισμένας εἰδικὰς σπουδὰς, ἐργαστηριακὰς ἐρεῦνας ἢ διὰ τὴν ἐκτέλεσιν πειραμάτων. Ἀλλὰ εἶναι ὡσαύτως φανερόν ὅτι εἰς τὴν τρέχουσαν ζωὴν αἱ παρόμοιαι ἐξαιρέσεις εἶναι ἄγνωστοι. Ἐκαστον φαινόμενον, καὶ τὰ φαινόμενα βεβαίως τὰ πηγάζοντα ἐκ τοῦ συμπλέγματος τῶν προβλημάτων τῶν συνδεομένων μὲ τὸν ἐργαζόμενον ἄνθρωπον, ἐκτὸς τῶν αἰτίων καὶ τῶν συνεπειῶν, ἔχουν καὶ τὸ «περιβάλλον» των, τὸν «ζωτικὸν χῶρον» των. Ἡ ἐν περιθωρίῳ αὕτη σύνδεσις ἐνὸς ζητήματος ἢ φαινομένου μὲ τὴν τάξιν ἢ ὁποῖα τὸ περιβάλλει, ἀπαιτεῖ ἀπὸ ἡμᾶς ὑποχρέωσιν νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὸ γεγονός αὐτὸ καὶ νὰ λάβωμεν τὰ προσήκοντα μέτρα ἀναλόγως πρὸς τὰς δεδομένας περιστάσεις. Ἄν παραλείψωμεν τὸ γεγονός τοῦτο, πρέπει νὰ ἐκτιμήσωμεν τὰ ἀποτελέσματα πολλῶν ἐπιστημονικῶν κλάδων τοῦ ἐν λόγω τομέως τῶν προβλημάτων ὡς ἀμορφικά, διότι δὲν ὑπῆρχε προηγουμένη μορφοδυναμικὴ προπαρασκευὴ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς τελεολογικῆς, τοῦ ὀρθῶς τεθέντος καὶ κατανοηθέντος θέματος. Ἐξ αὐτοῦ δυνατόν νὰ μᾶς συμβῇ καὶ συχνάκις συμβαίνει, νὰ μᾶς φανῇ ὁ στενὸς σκοπὸς τελείως ἐπιστημονικομεθοδολογικὸς καὶ τεθεὶς καὶ ἐπεξεργασθεὶς, δηλαδὴ ἐπιτευχθεὶς, καὶ ὁ εὐρὺς ἐκεῖνος σκοπὸς νὰ παραμῆνη μερικῶς ἢ ἀσθενῶς ἱκανοποιημένος. Ἡ ὅπως θὰ ἐλέγαμεν μὲ ἀπλᾶ λόγια: «Ἡ ἐγχείρησις ἐπέτυχεν, ἀλλ' ὁ ἀσθενὴς ἀπέθανεν». Μὲ ἄλλας λέξεις προέκυψαν ὠρισμένα «ἐπιπλοκαί» ἢ φαινόμενα τὰ ὁποῖα δὲν εἶχον προηγουμένως προβλεφθεῖ. Ἐπιδέχεται ἄραγε συζήτησιν τὸ ἄν, ἀντικειμενικῶς, ὑπῆρχεν εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο δυνατότης προβλέψεως; Εἰς τὴν περίπτωσίν μας ὀφείλομεν νὰ δώσωμεν καταφατικὴν ἀπάντησιν. Ἀξίζει νὰ μελετήσωμεν τὸ δοθὲν «πρόβλημα» μὲ τὸν «ζωτικὸν χῶρον» του, ὅποτε καὶ τὰ λάθη ἀπὸ ἀπόψεως θέσεως, περιεκτικότητος καὶ μεθοδολογικῆς προβληματικῆς, αἵτινες δέον νὰ ἐφαρμοσθῶσι, θὰ περιορισθῶσι εἰς τὸν ἐλάχιστον βαθμόν. Καὶ ἰδού, ἀκριβῶς ἐδῶ εἶναι τὸ κεντρικὸν σημεῖον τῆς εὐρέσεως τρόπου διὰ τὴν τελεολογικῶς ὀρθὴν θέσιν τοῦ προβλήματος καὶ τὴν ἐξαγωγήν συμπερασμάτων, βάσει ὀρθῶς βεβαιωθείσης ἐπιστημονικομεθοδολογικῆς διαδικασίας. Δυνάμεθα εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ νὰ καταφύγωμεν εἰς ὠρισμένον — καὶ εἰς ποῖον; — καθολικὸν ἢ ἐνοποιητικὸν ἐπιστημονικὸν κλάδον; Μήπως ὁ κλάδος οὗτος καὶ ἡ ἐπιστήμη τοῦ ἐργαζομένου ἀνθρώπου, τὴν ὁποῖαν πρέπει νὰ δημιουργήσωμεν καὶ μόνον λόγω τῆς πλήρους συγκεντρώσεως ἐν αὐτῇ τῶν προβλημάτων τῶν συνδεομένων μὲ τὸν ἐργαζόμενον ἄνθρωπον;

Ποῖα εἶναι ἡ κατάστασις τῶν ἐπιστημονικῶν κλάδων τῶν ἀσχολουμένων μὲ τὰ προβλήματα τὰ συνδεόμενα μὲ τὸν ἐργαζόμενον ἄνθρωπον;

Τὸ ζήτημα τοῦτο εἶναι ἐξόχως εὐρὺ καὶ θὰ περιορισθῶμεν ἀπλῶς εἰς ὠρισμένας διαπιστώσεις. Χωρὶς νὰ διατεινῶμεθα οἰανδήποτε ἐξάντησιν τοῦ θέματος, σημειοῦμεν ὅτι εἰς τὸν τομέα, π.χ., τῆς νομικῆς ἐπιστήμης

τά προβλήματα τοῦ ἐργαζομένου ἀνθρώπου ἔχουν ἐξερευνηθεῖ εὐρύτατα. Διὰ τὸν ἐπιστημονικὸν αὐτὸν τομέα θὰ ἡδυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι εἶναι ὁ τομεὺς ἐκεῖνος ὅστις ἐπροχώρησεν ἔτι περισσότερο εἰς τὴν μελέτην διαφόρων ζητημάτων ἀφορώντων τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἐργασίαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν σχέσιν του πρὸς τὸ κοινωνικὸν σύνολον, τὴν οἰκογένειαν καὶ τὸν οἰκονομικὸν ὀργανισμὸν εἰς τὰ πλαίσια τοῦ ὁποῦ ἀναπτύσσει τὴν εἰδικὴν οἰκονομικὴν δραστηριότητά του. Ὁ ἐπιστημονικὸς τομεὺς τῆς ἱατρικῆς προσέφερεν ὡσαύτως εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ἀφθόλους καὶ περισπουδάστους ἐργασίας ἐκ τοῦ πλαισίου τῶν προβλημάτων τῶν συνδεομένων μετὰ τὸν ἐργαζόμενον ἄνθρωπον. Πολλοὶ ἄλλοι ἐπίσης ἐπιστημονικοὶ κλάδοι προσέφερον πολυαριθμούς καὶ ὠφελίμους ἐργασίας, αἱ ὁποῖαι ὠδήγησαν εἰς τὴν ἄρσιν ἢ τὴν διευθέτησιν πολλῶν ἀρνητικῶν συνεπειῶν, αἱ ὁποῖαι κατεπίεζον τὴν ἀνθρωπίνην ἐργατικὴν δύναμιν εἰς τὴν κανονικὴν ἐργατικὴν διαδικασίαν. Ἀλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα ἀναμφιβόλως θὰ ἦτο συχνὰ πολὺ περισσότερο καρποφόρον ἂν ὑπῆρχε συντονισμὸς καὶ ἀκόμη στενωτέρα συνεργασία μεταξὺ τῶν κληθέντων συντελεστῶν.

Εἰς τὸν τομέα τῆς μελέτης τῶν προβλημάτων τῶν συνδεομένων μετὰ τὸν ἐργαζόμενον ἄνθρωπον, ἡ πρακτικὴ—ὡς ἤδη ὑπεγράμμισαμεν— ἦτο ὁ στενὸς διαχωρισμὸς τοῦ «προβλήματος» καὶ ἡ «μελέτη» του ἐντὸς τῶν πλαισίων τοῦ ἐνδιαφερομένου ἐπιστημονικοῦ κλάδου. Εἰς τὸ παρελθὸν ἡ συνεργασία παρεμερίζετο. Καὶ ἂν ἐνίοτε ὑπῆρχεν, αὕτη ἔφερε τὸ γνῶρισμα τῆς σοφιστικῆς, ἢ ἦτο καρπὸς ἀτομικῆς προσφορᾶς ἢ πρωτοβουλίας τοῦ Α ἢ τοῦ Β ἐπιστήμονος. Χάριν τῆς ἀληθείας θὰ πρέπη νὰ ἀναφέρωμεν, ὅτι κατὰ τὸ παρελθὸν ἐγένοντο ὀρισμέναι προσπάθειαι νὰ τεθοῦν ἐπὶ διεθνoῦς ἐπιπέδου καὶ νὰ μελετηθοῦν ὀρισμένα προβλήματα τοῦ —ὅπως ἐλέγετο τότε— «κοινωνικοπολιτικοῦ τομέως». Ἀλλὰ πάλιν ἡ περίοδος αὕτη ἦτο περίοδος ἡ ὁποία φέρει τὸ γνῶρισμα τῆς φιλανθρωπικῆς πρωτοβουλίας μεμονωμένων ἀτόμων, ἐπιστημόνων καὶ κοινωνικῶν ἐργατῶν. Ἀργότερον, παρόμοια ζητήματα ἀνεκίνει τὸ πρωτοπόρον τμήμα τῆς ἐργατικῆς τάξεως, ἰδίως ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν ἐργατικῶν συνδικάτων. Πάντως, τὰ ἀποτελέσματα τῶν τοιούτων ἐνεργειῶν δύνανται νὰ ἐκτιμηθοῦν ὡς θετικά, ἰδίως λόγῳ τοῦ ὅτι ἡ κοινωνία ὁλονὲν καὶ περισσότερο κατενόει ὅτι τὰ περίπλοκα προβλήματα τὰ συνδεόμενα μετὰ τὸν ἐργαζόμενον ἄνθρωπον ἔχουν κοινωνικὴν καὶ διεθνῆ σημασίαν.

Τὰ προβλήματα τὰ ὁποῖα γεννῶνται διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐκ τῆς ἐμμίσθου ἐργατικῆς σχέσεως ἔλαβον τὴν πλήρη διεθνῆ ἀναγνώρισίν των μόλις μετὰ τὸ τέλος τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου. Τὸ γεγονός τοῦτο συμπίπτει μετὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς Διεθνoῦς Ὁργανώσεως Ἐργασίας (Δ.Ο.Ε.), ὡς ὄργανου διὰ τὰ προβλήματα ἐργασίας τῆς πρῶτης Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν. Αἱ διεθνεῖς συνδιασκέψεις ἐργασίας τῆς Δ.Ο.Ε. ἔγιναν τὸ «βῆμα» πρὸ τοῦ ὁποῦ ἀνακινοῦνται καὶ εἰς τὸ ὁποῖον λύνονται πολλὰ μεγάλα ζητήματα τοῦ τομέως τῆς προστασίας τῆς ἐμμίσθου ἐργασίας, μετὰ τὴν συμμετοχὴν ἀντιπροσώπων τῶν χωρῶν —μελῶν τῆς Δ.Ο.Ε. καὶ τῶν ἐργατικῶν καὶ ἐργοδοτικῶν τῆς ὀργανισμῶν. Ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ

Διοικητικού Συμβουλίου και του διευθυντού του Διεθνούς Γραφείου Έργασίας (Δ.Γ.Ε.) και με την συνεργασία του άμεσου ειδικού επιτελείου του Δ.Γ.Ε. και την οργάνωσιν εύρειας συνεργασίας έξωτερικῶν ειδικῶν, τὸν σχηματισμὸν διαφόρων ειδικῶν ἐπιτροπῶν, ὑποεπιτροπῶν καὶ περιφερειακῶν κέντρων, ὡς καὶ τὴν συμβολὴν ὀνομαστῶν ἐμπειρογνομόνων ὑπὸ μορφήν ἀτομικῶν ειδικῶν ἀναφορῶν καὶ μελετῶν, — ἡ διεθνῆς αὕτη οργάνωσις ἐπέτυχεν ἕως σήμερον νὰ συγκεντρώσῃ πλῆθος στοιχείων περὶ τῶν διαφόρων ἀπόψεων τῆς καταστάσεως τῆς ἐργατικῆς τάξεως εἰς τὸν κόσμον, περὶ τῶν φλεγόντων ζητημάτων της καὶ νὰ δημοσιεύσῃ περὶ αὐτῶν ὁλόκληρον σειρὰν εὐμεγέθων καὶ στηριζομένων εἰς ἐπίσημους πηγὰς ειδικῶν ἔργων. Βάσει τῆς τόσον περισπουδάζου βεβαιώσεως ὠρισμένων ζητημάτων, ἡ Δ.Ο.Ε. κατήρτισεν εἰς τὰς συνδιασκέψεις της μέχρι τοῦδε 103 συμβάσεις, αἱ ὁποῖαι μετὰ τὴν ἐπικύρωσίν των ἕκ μέρους τῶν κρατῶν μελῶν τῆς Δ.Ο.Ε., ἀποτελοῦν σημαντικὰ τμήματα τοῦ θετικοῦ ἐθνικοῦ ἐργατικοῦ δικαίου. Ἐκτὸς τούτου, εἰς τὰς συνδιασκέψεις τῆς Δ.Ο.Ε. ἐγένοντο δεκταὶ καὶ 97 προτάσεις σχετιζόμεναι μετὰ διάφορα ζητήματα προστασίας καὶ βελτιώσεως τῆς θέσεως τῆς ἐργατικῆς τάξεως. Αἱ ἀποφάσεις αὗται τῆς Δ.Ο.Ε. ἀσκοῦν ἰσχυρὰν θετικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς προόδου τοῦ θετικοῦ ἐργατικοῦ δικαίου καθ' ὅλον τὸν κόσμον. Ἡ Δ.Ο.Ε. μετὰ τὴν λήξιν τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου ἀπέκτησε κατάστασιν εἰδικευμένης ὑπηρεσίας τοῦ Ὄργανισμοῦ Ἠνωμένων Ἐθνῶν (Ο.Η.Ε.) καὶ σήμερον ἀποτελεῖ μίαν τῶν πλέον σημαντικῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Ο.Η.Ε., χάρις ἀκριβῶς εἰς τὴν προηγουμένην καὶ ἰδίως εἰς τὴν σημερινὴν τοσαύτην κατ' ὄγκον καὶ σημαντικῶς ἐπεκταθεῖσαν ἐργασίαν της. Ἐνταῦθα ἀξίζει ὅπως δὴποτε νὰ μνημονεύσωμεν καὶ τὰς ποικίλλας δραστηριότητας ἄλλων διεθνῶν ἰδρυμάτων καὶ κυρίως τῶν εἰδικευμένων ὑπηρεσιῶν τοῦ Ο.Η.Ε. ὡς καὶ τὴν δραστηριότητα ὠρισμένων πανεπιστημίων, ἀκαδημιῶν ἐπιστημῶν, ἰνστιτούτων καὶ ἄλλων ἐπιστημονικοερευνητικῶν ἰδρυμάτων καθ' ὅλον τὸν κόσμον.

Τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ ὄλων αὐτῶν τῶν δραστηριοτήτων συνίστανται εἰς τὸ ὅτι ἡ ἐπεξεργασία ὠρισμένων ζητημάτων ἔγινε μετὰ μεθοδολογικὰς ἀρχὰς καὶ ἐπιστημονικο-ὕλικας διευθετήσεις τοῦ ἐπιστημονικοῦ ἐκείνου κλάδου, εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ὁποῦ ἑτέθη καὶ ἐμελετήθη τὸ δοθὲν ζήτημα. Ἐντεῦθεν καὶ ὁ ἐπιστημονικὸς οὗτος κλάδος φέρει τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τῆς ἀμορφίας, ὅταν τὸν παρατηροῦμεν ἕκ τῆς γωνίας τῆς ἀναγκαίας συστηματικοποιήσεως, διὰ τοῦ συντονισμοῦ καὶ τῆς συνεργασίας εἰς τὰς ἐρεῦνας τῶν διαφόρων ζητημάτων τῶν συνδεομένων μετὰ τὸν ἐργαζόμενον ἄνθρωπον.

Ἐκτὸς τῶν βασικῶν αὐτῶν ἐλαττωμάτων μεθοδολογικῆς καὶ ὀργανωτικῆς φύσεως, προκύπτει καὶ τὸ **ζήτημα τῆς ἐνοποιήσεως τῆς εἰδικῆς ὀρολογίας, ὡς ἀναγκαίου ἐπιστημονικοτεχνικοῦ ὁργάνου.** Λόγω τῆς ἀπουσίας ὀρθοῦ ταυτισμοῦ τῆς μεθοδολογικοενοποιητικῆς ἐννοίας τῆς προβληματικῆς δόξης, ἤτοι τοῦ συνόλου τῶν ζητημάτων τῶν συνδεομένων μετὰ τὸν ἐργαζόμενον ἄνθρωπον, προέκυψαν συχνὰ ἀσάφεια καὶ συγχύσεις

εις τὰς ἀνακοινώσεις περὶ τῆς ὕλης ταύτης εἰς τοὺς διαφόρους ἐπιστημονικούς κλάδους. Παραθέτομεν ὡς παράδειγμα ὅτι εἰς τὰς ἐπιστημονικὰς ἐργασίας τῶν δημοσιογράφων καὶ ἄλλων ἐπιστημονικῶν ἐργατῶν, εἰς τὰς ὁποίας γίνεται λόγος περὶ «ἐργατικοῦ δυναμικοῦ», διαπιστοῦται ἄπλῶς ὅτι πρόκειται περὶ «κοινωνικοῦ φαινομένου» ὡς «οἰκονομικοῦ προβλήματος». Εἶναι φανερόν ὅτι τοῦτο δὲν εἶναι ὀρθόν. Διότι τὸ «ἐργατικὸν δυναμικόν» ἀποτελοῦν ζῶντα ὄντα, ἄνθρωποι, δηλαδή φορεῖς δικαίου, οἱ ὅποιοι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀνακηρυχθοῦν ὡς οἰκονομικὴ κατηγορία. Ἄλλο ζήτημα εἶναι τὸ ὅτι τὸ «ἐργατικὸν δυναμικόν» γίνεται αἷτιον, προκαλεῖ ὠρισμένας οἰκονομικὰς συνεπειὰς, αἵτινες δύνανται νὰ εἶναι τόσο θετικαὶ ὅσον καὶ ἀρνητικαὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τοῦ ἀτόμου, τῆς οἰκογενείας καὶ τῆς κοινωνίας. Ἀλλά, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι ἡ κριτικὴ μας εἶναι δικαιολογημένη, τίθεται ἀμέσως τὸ ἐρώτημα: «Μὲ ποίαν γενικευμένην ἔκφρασιν θὰ ὀνομάσωμεν τὴν ἐπιστημονικοκοινωνιολογικὴν αὐτὴν κατηγορίαν;»

Εἰς τὴν μέχρι τοῦδε ἐπιστημονικοερευνητικὴν πρακτικὴν εἶχομεν ὠρισμένους τεχνικούς ὄρους εἰς τὸ πεδίου τοῦτο, οἱ ὅποιοι κατηρτίσθησαν τῇ βοήθειᾳ τοῦ οὐσιαστικοῦ «ἐργασία» καὶ τοῦ ἐπιθέτου «ἐργατικός». Ὅμως, κάποια γραμματικὴ ἀνάλυσις τῶν ἐκφράσεων αὐτῶν μᾶς δεικνύει τὰ ἀκόλουθα. Μὲ τὴν ἔκφρασιν «ἐργασία» νοοῦνται μεταξύ τῶν ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς:

«Χρῆσις δυνάμεως ἢ ὁποία ἐπιφέρει κόπωσιν», «προσπάθεια ἢ ὁποία γίνεται διὰ νὰ ἐπεξεργασθῇ ἓνα πρᾶγμα ἢ πνευματικὴ ἐργασία ἀναλῶνει περισσότερον τὸν ἄνθρωπον παρὰ ἡ σωματικὴ ἐργασία», «ἐπάγγελμα μὲ μισθόν: ζῆν ἐκ τῆς ἐργασίας του». «τρόπος καθ' ὃν ἀντικείμενόν τι ἔχει ἐπεξεργασθῆ: αὐτὸ εἶναι τόσο ὥραϊον ὥστε ἀποτελεῖ σωστὸ μαργαριτάρι· ἐργασίαν», «φαινόμενα τὰ ὁποῖα ἐμφανίζονται εἰς οὐσίαν τινὰ καὶ τὰ ὁποῖα ἀλλάζουσι τὴν φύσιν τῆς: ἐργασία βρασμοῦ», «ἡ ἐργασία τοῦ ξύλου προκαλεῖ συχνὰ ρωγμάς», «γραπτὴ ἀναφορά: ἐργασία ἐπὶ ζητήματός τινος», «συζητήσεις, συνεδριάσεις διὰ τὴν προετοιμασίαν μιᾶς ἀποφάσεως: ἐργασίαι μιᾶς ἐπιτροπῆς», «ἡ ἐργασία τοῦ ἵππου», «ὀργάνωσις ἐργασίας», «καταναγκαστικὴ ἐργασία»... (1). Εἰς τὴν ἐνέργειαν (ἠλεκτρικὴν) διὰ τῆς λέξεως «ἐργασία» νοεῖται τὸ «προῖον τῆς δυνάμεως καὶ ἡ γενομένη πορεία» (τοῦ ρεύματος) (2). Εἰς τὸν τομέα τῆς καθημερινῆς ζωῆς συναντῶμεν καὶ σειράν ἄλλων ἐκφράσεων, ὡς εἶναι «ὑπουργεῖον ἐργασίας», «τμῆμα ἐργασίας», «ἐπιθεώρησις ἐργασίας», «ἐργατικὰ φυλλάδια» (φυλλάδια ἐργασίας), «ἐργατικὴ μαρτυρία», «ἐργατικὴ δρᾶσις», «ἐργατικὴ μονάς», «μονάς ἐργασίας», «ἐργατικὸν πρότυπον», «ἐργατικὴ πείρα» κ.ο.κ. Ἐκτὸς τῶν ἐκφράσεων αὐτῶν γίνεται λό-

1) Paul Auge: «Nouveau Larousse Universel. Τόμος II, Παρίσι 1949 σελ. 957.

2) D. Raskovic: «Energetika». Ἐγκυκλοπαίδεια τεχνικῶν γνώσεων: Τόμ. I Τεχνικὰ μηχανήματα. Διευθυντής: Radmio Zivkovic. Ἐκδόσις «Telinicka Knjiga». Βελιγράδιον 1949, σελ. 46.

γος: περί «έργατικοῦ δυναμικοῦ», περί «άνθρωπίνου δυναμικοῦ», περί «έργατικῆς ἱκανότητος», περί «χρησιμοποίησεως έργατικῆς δυνάμεως», περί «καθαυτὸ έργασίας» κ.ο.κ. Εἰς πολλές ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε γενομένων έπιστημονικῶν έργασιῶν τοῦ τομέως τούτου, μετὰ τὰς τελευταίας ταύτας έκφράσεις ὑπεννοεῖτο συνήθως «ἡ ἱκανότης τοῦ ατόμου διὰ τὴν ἐκτέλεσιν λειτουργιῶν έχουσῶν σχέσιν μετὰ ὠρισμένον έπάγγελμα» Ἐλλὰ τοῦτο δὲν ἐχρησιμοποιεῖτο πάντοτε, οὐδὲ καὶ εἰς τὰς αὐστηρῶς έπιστημονικὰς έργασίας, διὰ νὰ μὴ ὀμιλήσωμεν καὶ διὰ τὴν ἀγοραίαν (χυδαίαν) χρησιμοποίησιν τοιούτων καὶ παρομοίων έκφράσεων. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, καὶ ἰδίᾳ εἰς τὴν Δύσιν, εἰς τὸν έπιστημονικὸν τοῦτον τομέα, λόγω έλλείψεως καταλλήλου τεχνικῆς ὀρολογίας καὶ ἐν τῇ προσπάθειᾳ εὐρέσεως τῆς, ἐνεφανίσθησαν ὠρισμένοι έκφράσεις, ὡς: «άνθρωπιναι ἢ βιομηχανικαὶ ἢ μετὰ τοῦ κοινοῦ κ.λ.π. σχέσεις» («human relations», «relations industrielles», «Menshenbehandlung im Betriebe»), «βιομηχανικὴ ψυχολογία» κ. ἄ.

Ὡς δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν, οὐδεμία τῶν παρατεθεισῶν έκφράσεων ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς τεχνικῆς ὀρολογίας, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς ένοποιήσεως τοῦ συνόλου τῶν προβλημάτων μας περί τῆς ὁποίας καὶ πρόκειται. Ὡρισμένοι έκφράσεις εἶναι δυνατόν νὰ ἐννοηθῶσιν ὡς ὀρθαὶ ἔννοιαι ἀπὸ πολλῶν πλευρῶν, ὡς π. χ. συμβαίνει μετὰ τὴν λέξιν «άνθρωπιναι σχέσεις», ἡ ὁποία περιορίζεται εἰς ἓνα σχετικῶς στενὸν καθιερωμένον κύκλον έπιστημονικῆς έρεῦνης ἐκ τοῦ συμπλέγματος τῶν προβλημάτων τῶν συνδεομένων μετὰ τὸν έργαζόμενον ἄνθρωπον. Ἐξ ἄλλου, ὑφίστανται καὶ έκφράσεις μετὰ τὰς ὁποίας τόσον ἐξοικειώθημεν, ὥστε ἐπέτυχον αὐταὶ «δικαιώματα πολιτογραφήσεως» κατὰ τὴν χρῆσιν τῶν.

Ἡ περίπτωσις αὕτη ἰσχύει π. χ. διὰ τὰς έκφράσεις «ἐπιθεώρησις έργασίας», «ὑπουργεῖον έργασίας» κ.ο.κ. Ἐλλὰ *παρ' ὅλα ταῦτα νομίζομεν ὅτι ἡ ἀναθεώρησις τῆς ὑφισταμένης ὀρολογίας εἶναι ἀναπόφευκτος*. Τοῦτο πρῶτιστως τὸ ἐπιβάλλει ἀνάγκη μεθοδολογικοενοποιητικῆς φύσεως, ἐν σχέσει μετὰ τὸν καθορισμὸν τῶν προβλημάτων τοῦ συμπλέγματος τοῦ συνδεομένου μετὰ τὸν έργαζόμενον ἄνθρωπον, τὴν διευκόλυνσιν τῆς ὀρθοτέρας μελέτης εἰς τὴν πτέρυγα τῶν εἰδικῶν βασικῶν έπιστημονικῶν κλάδων καὶ τὴν σύνδεσιν τῶν πρὸς ἐπίτευξιν συντονισμοῦ καὶ συνεργασίας μετὰ τοὺς συγγενεῖς έπιστημονικοὺς κλάδους καί, ὑπὲρ πάν ἄλλο, πρὸς διευκόλυνσιν τοῦ ὅσον τὸ δυνατόν ὀρθοτέρου καθορισμοῦ τῶν έπιστημονικοέρευνητικῶν ἀποτελεσμάτων εἰς τὸν τομέα τῆς πολὺ ἐκτεταμένης αὐτῆς κοινωνιολογικῆς φαινομενολογίας.

Νομίζομεν, ὅτι τὸ ζήτημα τοῦτο λύεται ἐπιφέλεστερον ἂν υἰοθετήσωμεν τὴν ἔκφρασιν *έργασιολογία*, ὡς έπιστημονικο-τεχνικὸν ὄρον, διὰ τοῦ ὁποίου περιλαμβάνομεν ἐκεῖνο τὸ ὅποιον εἰς τὴν μέχρι τοῦδε πρᾶξιν ὑπεννοεῖτο ἐνίοτε μετὰ τὴν ἔκφρασιν «ἐπιστήμη τῆς έργασίας» καὶ τὰς μεθοδολογικὰς ἀρχὰς τῆς.

Ἡ «ἐργασιολογία» ὡς νέα ἐπιστημονικοτεχνικὴ ἔκφρασις διὰ τὸν καθορισμὸν τῆς ἐπιστήμης περὶ τοῦ ἐργαζομένου ἀνθρώπου

Προτοῦ προχωρήσωμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς οὐσίας τοῦ νέου τεχνικοῦ ὄρου, ἀνάγκη νὰ ἀνατρέξωμεν εἰς τὰς μέχρι τοῦδε προσπαθείας πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην. Σχετικῶς πρὸς αὐτάς διαπιστοῦμεν ὅτι καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἐπιστημονικοὶ ἐργάται ἐκ τοῦ τομέως τούτου ἐπρόσεξαν τὴν ἔλλειψιν καταλλήλου ἐπιστημονικοτεχνικῆς ὁρολογίας. Ὡς παράδειγμα ἀναφέρομεν τὸν καθηγητὴν τῆς οἰκονομικῆς καὶ διευθυντὴν τοῦ Ἰνστιτούτου τῶν Ἐπιχειρηματικῶν Σχέσεων εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Μινεσότας (Η.Π.Α.) κ. Dale Yoder. Κατ' αὐτὸν «αἱ σχέσεις εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις» περιλαμβάνουν τὰ ζητήματα τῆς «βιομηχανικῆς ψυχολογίας, τῆς οἰκονομίας τῆς ἐργασίας, τῶν ἐργατικῶν προβλημάτων, τῶν διοικήσεων προσωπικοῦ, τῶν ἐργατικῶν σχέσεων». Μόνον ὁ ὀρισμὸς «σχέσεις εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις» δηλοῖ: «Σχέσεις αἱ ὅποια εὐρίσκονται μετὰξὺ προσωπικοῦ καὶ μετὰξὺ ὁμάδων τῆς παραγωγῆς καὶ διανομῆς ἀγαθῶν καὶ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν ὑπηρεσιῶν» ὡς καὶ «σχέσεις προσωπικοῦ εἰς τὴν διοίκησιν καὶ τὰς δημοσίας δραστηριότητας κοινῆς ὠφελείας» (1).

Ἡ δοκιμὴ αὕτη ὡς καὶ ἡ δοκιμὴ τὴν ὅποιαν εὐρίσκομεν εἰς ἄλλας σελίδας δὲν δίδει, ὅπωςδὴποτε, οὔτε τὸ κατὰ προσέγγισιν πλήρες περιεχόμενον τῶν πολυπλόκων προβλημάτων ἐν σχέσει μετὰ τὸν ἐργαζόμενον ἄνθρωπον. Ἄλλωστε τὴν ἴδιαν ταύτην σκέψιν ἐξέφρασαν, εἰς τὴν οὐσίαν, καὶ ὁ ἴδιος ὁ κ. Dale Yoder, εἰπὼν τὰ ἀκόλουθα: «Ἡ μέχρι τοῦδε δραστηριότης εἰς τὸ πεδῖον τοῦτο ἐχαρακτηρίσθη ὡς τμηματικὸς πολυφασικὸς ἐκλεκτισμὸς διαφόρων ἐπιβολῶν ἐν ἀναμονῇ μιᾶς γενικῆς θεωρίας, μιᾶς νέας, ἐνιαίας ἐπιστήμης» (2).

Ἐγένετο τι μέχρι τοῦδε πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην; Ἐξ ὧν γνωρίζομεν θὰ προσπαθῶμεν νὰ ἐκθέσωμεν τὴν πραγματικὴν κατάστασιν ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀπόψεως. Δηλαδή, κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν μέχρι τοῦδε ἐρευνητικῶν ἐργασιῶν, εὔρομεν ὀρισμένους τεχνικοὺς ὄρους οἱ ὅποιοι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον περιλαμβάνουν μερικῶς τὰ πολύπλοκα προβλήματα ἐν σχέσει μετὰ τὸν ἐργαζόμενον ἄνθρωπον. Αἱ ἐκφράσεις αὗται εἶναι κατὰ πλειονότητα ἑλληνοκλασσικῆς καταγωγῆς: «Ἐργατικά» (ἐκ τοῦ ἐργάζομαι, radim) — «μελέτη περὶ τῆς ἐργατικότητος», «ἐργογράφος (ἐκ τοῦ ἔργον, rad καὶ γράφω, belezin), «συσκευὴ καταγραφῆς τῆς ἐργασίας τὴν ὅποιαν δύνανται νὰ ἐκτελέσουν οἱ μῦς τῶν δακτύλων», «ἐργόμετρον» (ἔργον rad, μέτρον metar, mera) — «συσκευὴ μετρήσεως τῆς ἐργασίας τὴν

1) Dale Yoder: La recherche et l'enseignement dans le domaine des «relations industrielles» aux États-Unis.—Γαλλικὴ Ἐπιθεώρησις Ἐργασίας. Ἔτος VI, ἀρ. 11-12, Παρίσιος 1952, σελ. 31-32. Παραβάλετε καὶ Δρος Frauzisk Baumgarten: Die Psychologie der Menschenbehandlung im Betriebe. — Z. Auflage Raschen verlag. Ζυρίχη 1954.

2) Ilija Peric: «Περὶ τῆς σημασίας καὶ ὀργανώσεως τῆς ἐρευνητικῆς ἐργασίας καὶ ἐκπαιδεύσεως» εἰς τὸν τομέα «τῶν σχέσεων εἰς τὰς ἐταιρίας» — «Ὀργάνωσις ἐργασίας» ἔτος III, ἀρ. 7, Βελιγράδιον 1953, σελ. 202/106.

ὁποῖαν δύναται νὰ ἐκτελέσῃ εἰς μὲς ἢ ὁμάς μύωνων», «ἐργοστάτης» (ἔργον *rad*, ἴσταμαι *stadium*, *stauem*), — «συσκευὴ διὰ θεραπευτικὴν ἐκμετάλλευσιν τῆς ἐργασίας τοῦ μύος, εἰς τὴν ὁποῖαν ὁ ἀσθενὴς γυρίζων ἓνα μικρὸν μοχλὸν δύναται νὰ ἐκτελέσῃ ἀκριβῶς καθωρισμένην ποσότητα ἐργασίας (¹). Μᾶς εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ Artur Benko Grado ἐχρησιμοποίησε τὴν ἔκφρασιν «ἐργογράφος» ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς «ἰδιαίτερας καμπύλης ἐργασίας» διὰ τῆς ὁποίας καταφαίνεται «τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐργασίας καθ' ἡμέραν» (²). (Εἶναι φανερόν ὅτι ἡ ἔκφρασις «ἐργογράφος» ἐχρησιμοποιήθη ἐνταῦθα ἐσφαλμένως, ἀντὶ τῆς ὀρθῆς φράσεως «ἐργόγραμμα»). Περαιτέρω, τὴν ἔκφρασιν «ἐργολογία» μετεχειρίσθη ὁ Dr. Zoran Bujas, καθηγητὴς, εἰς τὸ ἔργον του «ψυχοφυσιολογία τῆς ἐργασίας» (*Psichofiziologija rada*) εἰς τὸ ὁποῖον μεταξὺ τῶν ἄλλων λέγει: «Εἰς τὴν πρῶτην ἐξελικτικὴν φάσιν ἡ ἐπιστήμη τῆς ἐργασίας — ἡ ἐργολογία — ἀσχολεῖται σχεδὸν ἀποκλειστικῶς μόνον μὲ τεχνικὰ προβλήματα...» (³). Τὴν αὐτὴν ἔκφρασιν υἱοθετεῖ καὶ ὁ Dr. Dragutiu Domaienko εἰς τὸ ἄρθρον του «ὀργάνωσις τῶν βιομηχανικῶν ἰδρυμάτων» (⁴). Τέλος τὴν ἔκφρασιν «κυβερνητικὴ», ὡς νεολογισμόν ἐκ τῆς ἑλληνικῆς λέξεως «κυβερνήτης» (*upravljac*, *Kormilar*) ἐχρησιμοποίησεν ὁ κ. Norbert Wiener, καθηγητὴς τῶν μαθηματικῶν εἰς τὸ Τεχνολογικὸν Ἰνστιτούτον τῆς Μασαχουσέτης (H.P.A.), διὰ πρῶτην φοράν τὴν ἀνοιξιν τοῦ 1947. Ὁ κ. N. Wiener υποστηρίζει ὅτι ὁ Clark Maxwell ἤδη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1868 ἐχρησιμοποίησε τὴν παρομοίαν ἔκφρασιν «*governor*», προερχομένην ἐπίσης ἐκ τῆς ἐκφράσεως «κυβερνήτης», ἢ, διὰ τὴν ἀκρίβειαν, ἐκ τῆς κακοποιήσεως τῆς μορφῆς του εἰς τὴν λατινικὴν γλῶσσαν.

Ἄν θελήσωμεν νὰ ἐξετάσωμεν τὰς μέχρι τοῦδε χρησιμοποιηθείσας ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι ἤλθον εἰς γνῶσιν ἡμῶν, διαπιστώνομεν ἀμέσως ὅτι δὲν μᾶς εἶναι, ἀτυχῶς, γνωστὸν εἰς ποῖας ἐπιστημονικὰς ἐργασίας ἐχρησιμοποιήθη ἡ ἔκφρασις «ἐργατικά» (ὁ συγγραφεὺς ἀναφέρει «*ergastika*»). Τοῦτο δὲν ἠδυνήθη νὰ μᾶς τὰ εἶπῃ ὁ M. Uulaklija, ὅταν ἀπετάνθημεν πρὸς τοῦτο προσωπικῶς εἰς αὐτόν. Διότι, ναὶ μὲν ἔχει περιλάβει εἰς τὸ «Λεξικὸν τοῦ τῶν ξένων ὄρων καὶ ἐκφράσεων» ταύτην, ἀλλὰ σήμερον δὲν ἐνθυμεῖται πλέον τὴν πηγὴν του. Αἱ λοιπαὶ ἐκφράσεις, ἐξαιρέσει τῆς «ἐργολογίας» καὶ «κυβερνητικῆς», ἐχρησιμοποιήθησαν συχνότερον χωριστὰ εἰς τοὺς διαφόρους κλάδους τῆς ἰατρικῆς. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἔκφρασιν «κυβερνητικὴ» τοῦ καθηγητοῦ Wiener, διαπιστώνομεν ὅτι αὕτη δὲν

1) Milan Vujaklija: Λεξικὸν ξένων λέξεων καὶ ἐκφράσεων. Βελιγράδιον 1954, σελ. 306.

2) A. B. Grado: Εἰσαγωγή νέων δεικτῶν. Δείκτης ἀποτελεσμάτων ἐργασίας. «Δείκτης», Κοινωνικοπολιτικὴ ἐπιθεώρησις, ἔτος VIII, ἀρ. I, Ζάγκρεμπ 1936, σελ. 6.

3) Dr. Z. Bujas: Ψυχοφιλοσοφία ἐργασίας, ὀργάνωσις ἐργασίας. Τόμ. II. — Ἄνθρωπος καὶ ἐργασία. Ἐκδοσις Ἐνωσιακῆς Διοικήσεως διὰ τὴν πρόοδον τῆς παραγωγῆς. Βελιγράδιον 1952, σελ. 203.

4) Dr. μηχ. D. Domaienko. Ὀργάνωσις τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων, περ. «Robni Promet» ἔτος V, ἀρ. 10-12, Ζάγκρεμπ 1954, σελ. 368.

ἐδόθη ἐν σχέσει μὲ τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν προβλημάτων τὰ ὁποῖα σημειοῦμεν διὰ τῆς ἐργασιολογίας⁽¹⁾. Τονίζομεν, ὅμως, ὅτι ἡ ἔκφρασις αὕτη τοῦ Wiener μᾶς ἐβοήθησε κατὰ τὴν κατασκευὴν τῆς ὡσαύτως νεολογικῆς ἐκφράσεώς μας «ἐργασιολογικοκυβερνητικὸν σύστημα» (Ergaziolosko-kibernetiski sistem), ὡς καὶ διὰ τὴν «ἐργασιολογικο-αὐτοκυβερνητικὴν λειτουργίαν» (Ergaziolosko-autokibernetka funkcija), ἡ ὁποία ἔχει σχέσιν μὲ τὸ γιουγκοσλαβικὸν σύστημα διοικήσεως τῶν οἰκονομικῶν μονάδων ἀπὸ μέρους τῶν ἰδίων τῶν παραγωγῶν. Ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ἔκφρασιν «ἐργολογία» — τὴν ὁποίαν χρησιμοποιοῦν οἱ Dr. Z. Bujas καὶ D. Domaniko καὶ ἡ ὁποία ἐκ πρώτης ὄψεως εἶναι πληρεστέρα διὰ τὸν τεχνικὸν καθορισμὸν τῆς γενικῆς ἐννοίας τῶν πολυσυνθέτων προβλημάτων τῶν σχετιζομένων μὲ τὸν ἐργαζόμενον — παραθέτομεν ἐνταῦθα μόνον τὴν διαπίστωσίν μας ὅτι δὲν νομίζομεν ὅτι οὔτε ἡ ἔκφρασις αὕτη δὲν ἱκανοποιεῖ. Τὰ ὑπὲρ τῆς στάσεώς μας ταύτης ἐπιχειρήματα θὰ τὰ παραθέσωμεν ὁμοῦ μετὰ τῆς ἐτυμολογικῆς ἀναλύσεως τῆς ἐκφράσεώς μας «ἐργασιολογία».

Ἐφθάσαμεν εἰς τὴν ἔκφρασιν «ἐργασιολογία» διὰ συλλογισμοῦ καὶ κατόπιν τῆς πεποιθήσεως ὅτι σήμερον δὲν ὑφίστανται κατάλληλοι ἔκφρασεις διὰ τὸν καθορισμὸν, οὔτε τῶν χωριστῶν τμημάτων, οὔτε τοῦ συνόλου τοῦ ἐπιστημονικοῦ τομέως τῶν πολυσυνθέτων προβλημάτων τῶν σχετιζομένων μὲ τὸν ἐργαζόμενον. Καὶ εἰς τὰς προσωπικὰς μας ἐργασίας συχνὰ δὲν εἴμεθα εἰς θέσιν μὲ τὴν χρῆσιν τοῦ συστατικοῦ «rad» (ἐργασία) ἢ μὲ σύνθεσιν τοῦ ἐπιθέτου «radni» (ἐργατικὸς) νὰ περιλάβωμεν ὀρθῶς καὶ πλήρως ἀπὸ ἀπόψεως ἐννοίας τὰ φαινόμενα τὰ ὁποῖα ἐπεξεργάσθημεν ἐκ τοῦ ἐπιστημονικοῦ τούτου τομέως. Ὡς ἐκ τούτου συχνὰ ἔφθασε μέχρι παρανοήσεων καὶ ἀσυνεννοησιῶν ὡς πρὸς τὸ ὑπόστρωμα τοῦ ἀντικειμένου τῆς μελέτης, καὶ ἐπῆλθε διακύβευσις τῆς σημασίας καὶ τῆς ἀκριβείας τῶν συμπερασμάτων. Τὸ φάρμακον δὲ αὐτὸ ἐζητήθη εἰς τὸν πειραματισμὸν, μὲ βάσιν πάντοτε τὰς κλασσικὰς γλώσσας, τὴν ἑλληνικὴν καὶ λατινικὴν, αἱ ὁποῖαι καὶ κατὰ καθιερωμένην παράδοσιν καὶ κατὰ ἐπιστημονικὴν ἀνάγκην χρησιμεύουν ὡς γλωσσικὴ ὄπλοθῆκη διὰ τὴν καταχώρησιν τῶν βασικῶν ἐν γένει ἐννοιῶν εἰς τὸν τομέα τῆς ἐπιστήμης. Διατὶ λοιπὸν νὰ πράξωμεν ἀλλῶς καὶ ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐρεῦνης εἰς τὸν τομέα τῆς ἐπιστήμης περὶ τῶν πολυσυνθέτων προβλημάτων τῶν σχετιζομένων μὲ τὸν ἐργαζόμενον;

Ἡ ἔκφρασις «ἐργασιολογία» ἐχρησιμοποιήθη διὰ πρώτην φοράν εἰς τὴν μὴ δημοσιευθεῖσαν μελέτην μας, τὴν γενομένην εἰς τὰ πλαίσια τοῦ Ἰνστιτούτου Ἐργασίας τῆς Ο. Λ. Δ. Γιουγκοσλαβίας⁽²⁾ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀποκατάστασις τῶν ἀποθεμάτων τῆς ἐργατικῆς δυνάμεως» ἤδη

1) Καθ. N. Wiener: «Cybernetics or Control and Communication in the Animal and the Machine» — New York, 1947, σελ. 19.

2) Τὸ «Ἰνστιτούτον Ἐργασίας τῆς Ο. Λ. Δ. Γ.» ἔπαυσε λειτουργοῦν τὸν Μάρτιον 1952, κατόπιν τῆς ἀναδιοργανώσεως τῶν ὀργάνων τῆς Ἐνωσιακῆς ἐξουσίας.

ἀπὸ τοῦ ἔτους 1951. Σχετικὴν ἐξήγησίν του παρεθέσαμεν ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐπεκτάσεως τῆς ἐργασίας ταύτης κατὰ τὰ μέσα τοῦ 1952. Δημοσίαν ὁμως παρουσίαν τοῦ ὄρου τούτου ἐκάμαμεν διὰ πρώτην φοράν εἰς ἄρθρον μας, «περὶ τῆς ἀνάγκης ἰδρύσεως Ἰνστιτούτου Ἑργασίας» («Ἑργασιολογικοῦ Ἰνστιτούτου»), τὸ ὁποῖον ἐδημοσιεύθη τὸν Ἰούνιον 1953 εἰς τὸ περιοδικὸν τοῦ Βελιγραδίου «Ὁργάνωσις τῆς ἐργασίας». Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ἤδη ταύτῃ, ἐδώσαμεν τὸν ὅρισμόν τῆς ἐργασιολογίας, ὡς : «...μελέτης τῶν προβλημάτων τῶν σχετιζομένων μετὰ τὸν ἄνθρωπον ὡς ὄν : τὸ ὁποῖον ἐτοιμάζεται διὰ τὴν ἐργασίαν, τὸ ὁποῖον ὥριμασε διὰ τὴν ἐργασίαν, τὸ ὁποῖον μετέχει εἰς τὴν ἐργασίαν καὶ τὸ ὁποῖον ἐξέρχεται τῆς ἐργατικῆς διαδικασίας, δηλαδὴ...κυκλικῆς ὁδοῦ μελέτης τοῦ ἀνθρώπου ἐν σχέσει μετὰ τὴν ἐργασίαν» (1).

Ἡ ἐτυμολογικὴ ἀνάλυσις τῶν νεολογισμῶν «ἐργασιολογία» καὶ «ἐργολογία» μᾶς δεικνύει τὰ ἀκόλουθα : ἡ λέξις «ἐργον» (delo, čin) προέρχεται ἀπὸ τὸ ρῆμα «ἐργῶ» (delniti, raditi, raditi). Εἰς τὴν λατινικὴν γλῶσσαν ἡ ἔκφρασις «ἐργον» ἀντιστοιχεῖ μετὰ τὰς λέξεις «opus, actio, facinus». Κατὰ ταῦτα, ἡ ἔννοια τῆς λέξεως ταύτης ἐστηρίχθη κατὰ πρώτον λόγον εἰς τὴν δῆλωσιν ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ὁ ἄνθρωπος διὰ τῆς ἐργασίας του (διὰ τῆς χρησιμοποίησεως τῆς ἐργατικῆς του ἰκανότητος) ἐκτελεῖ, ἐπεξεργάζεται· εἶναι τοῦτο τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῆς ταύτης τῆς ἐργασίας, αὐτῆς ταύτης τῆς ἀνθρωπίνης δραστηριότητος, ἡ ὁποία ἀντιπροσωπεύει λειτουργίαν τῆς ἀνθρωπίνης ἐργατικῆς δυνάμεως. Ἐντεῦθεν ἡ ἔκφρασις «ἐργασιολογία» δύναται νὰ περιληφθῆ ὡς νεολογισμὸς εἰς τεχνικὸν ὄρον διὰ τὴν ὀνομασίαν τῆς «ἐπιστήμης» τῆς ἐργατικῆς πράξεως ἢ «ἐργολογίας». Εἰς βεβαίωσιν τῆς σκέψεως ταύτης παραθέτομεν καὶ τὰ ἀκόλουθα παραδείγματα : «ἔργα παραγωγικά», διὰ τῆς ἐκφράσεως ταύτης σημειοῦται τὸ ἄθροισμα ὠρισμένων δραστηριοτήτων ἢ κλάδων τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος (γεωργία, βιομηχανία, συγκοινωνία, ἐμπόριον κ.λ.π.). «Ἔργα γυναικῶν» (zeuski poslovi), «ἐργάτης» (radnik), «ἐργαστήριον» (radionica) κ.λ.π. Ἄλλ' ἡ ἔκφρασις «rad» (σερβικῆ) δηλ. ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον εἰς τὴν λατινικὴν γλῶσσαν ἐκφράζεται μετὰ τὴν λέξιν «labor», εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν (κλασσικὴν καὶ σύγχρονον) ὀνομάζεται «ἐργασία». Νομίζομεν ὅτι ἡ λέξις αὕτη παράγεται ἐκ τοῦ ρήματος «ἐργάζομαι» (raditi, delati). Ὡς ἐκ τούτου καὶ ὁ νεολογισμὸς «ἐργασιολογία» ὡς ἐπιστημοτεχνικὸς ὄρος, νομίζομεν ὅτι ἀπεδείχθη πλήρως, διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἐτυμολογικῆς μεθόδου, ὡς ἐπιτυχῆς καὶ παραδεκτέος (2).

Τὴν περὶ τοῦ νεολογισμοῦ «ἐργασιολογία» ἔρευνάν μας ἐθεωρήσαμεν ἐπάναγκες νὰ συμπληρώσωμεν δι' ἐπιβεβαιώσεως τοῦ ἐνδεχομένου

1) Ilija Perić : Περὶ τῆς ἀνάγκης ἰδρύσεως Ἰνστιτούτου Ἑργασίας. «Organizacija Rada» (περιοδ.) ἔτος III ἀρ. 6, Βελιγράδιον 1953, σελ. 187 (963).

2) Διὰ τὸ πλεῖστον τῶν ἑλληνικῶν λέξεων βλέπε : Stjepan Senc : Ἑλληνοκροατικὸν λεξικὸν διὰ τὰ σχολεῖα.—Ζάγκρεμ 1910, καὶ διὰ τὰς λατινικάς : Dr F. Iveković καὶ Dr. Ivan Broz : Λεξικὸν τῆς κροατικῆς γλώσσης. Τόμ. I καὶ II, Ζάγκρεμ 1910.

έπιτρεπτοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν ζῶσαν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἐν σχέσει μὲ τὴν ἐκ τῆς κλασσικῆς ἑλληνικῆς ἐξελιχθεῖσαν σημασίαν του. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον — τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Δεματᾶ, ἀκολούθου τῆς Ἑλληνικῆς Πρεσβείας Βελιγραδίου καὶ ἄλλων κρατικῶν ἀρχῶν τῆς φίλης ταύτης χώρας — ἤλθομεν εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ κ. Στράτου Παπαϊωάννου, καθηγητοῦ καὶ διευθυντοῦ τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ καθηγητὴς κ. Παπαϊωάννου — πρὸς τὸν ὁποῖον ὡς καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἑλληνας ἀνωτέρους λειτουργούς, εἴμεθα εὐγνώμονες — εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ μᾶς πληροφορήσῃ ὅτι εἰς τὴν χώραν του καὶ εἰς τὴν Ἀνωτέραν Σχολὴν Βιομηχανικῶν Σπουδῶν παραδίδεται μάθημα ὑπὸ τὸν τίτλον «Μαθήματα περὶ τοῦ ἀνθρωπίνου παράγοντος». Ὁ κ. Παπαϊωάννου μᾶς ἐπληροφόρησε περαιτέρω ὅτι εἰς τὴν Ἑλλάδα γενικῶς δὲν χρησιμοποιοῦνται αἱ ἐκφράσεις «ἐργασιολογία» ἢ «ἐργολογία». Πλὴν ὅμως ἐν σχέσει πρὸς αὐτάς, ὁ κ. Παπαϊωάννου μᾶς ἐξέφρασε τὴν γνώμην του καθ' ἣν: «ὁ ὅρος «ἐργασιολογία» εἶναι ὁ πλεον ἐπιτυχῆς καὶ πρέπει νὰ σημαίη τὴν ἐπιστήμην τῆς ἐργασίας, δηλαδὴ, ὅλα τὰ μαθήματα τὰ σχετικὰ μὲ τὴν παραγωγικὴν προσπάθειαν τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῶν ὄρων «ἐργασία» καὶ «ἔργον» εἶναι ἐκδηλός. Οὕτω ὁ ὅρος «ἐργασιολογία» θὰ ἠδύνατο νὰ περιλάβῃ: τὴν ὀργάνωσιν τῆς ἐργασίας, τὴν ψυχοτεχνικὴν, τὴν ὑγιεινὴν τῆς ἐργασίας (καλουμένην ἐν Ἑλλάδι ἐπαγγελματικὴν ὑγιεινὴν, τὴν κοινωνικὴν πολιτικὴν, τὸ δικαίωμα τῆς ἐργασίας (1). Ὡστε, νομίζομεν ὅτι ἡ πρωταρχικὴ μας θέσις ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἐννοίας τοῦ νεολογισμοῦ «ἐργασιολογία» ἐδικαιώθη πλήρως.

Ἐκ τῆς δοθείσης ἀναλύσεως, προκύπτει, νομίζομεν, τὸ λογικὸν συμπέρασμα ὅτι ἡ ἐργασιολογία ἐμφανίζεται ὡς θετικὸς ἐπιστημονικο-ὕλικὸς παράγων διὰ τὴν μορφολογικοδυναμικὴν συστηματοποίησιν τῶν ἐνεργειῶν τῆς ἐρευνητικοσυνθετικοποιητικῆς προβληματικῆς, τῆς συνδεομένης μὲ τὸν ἐργαζόμενον ἄνθρωπον (τῶν ἐρευνητικοσυνθετικοποιητικῶν προβλημάτων τῶν συνδεομένων μὲ τὸν ἐργαζόμενον ἄνθρωπον). Ἐχομεν, ὅμως, συνείδησιν τοῦ γεγονότος, ὅτι κατ' αὐτὴν ἀντιμετωπίζομεν σειράν ὀλόκληρον ἐπιστημονικῶν κλάδων, οἱ ὁποῖοι ἐπέτυχον καὶ ἐπιτυχᾶν ἀκόμη ἐπιτεύξεις ἀνυπολογίστου ἀξίας διὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Πρόκειται περὶ τῶν κλάδων ἐκείνων τῆς ἐπιστήμης, οἵτινες ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ἐπεξεργάζονται οἰονδήποτε πρόβλημα ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς ἐργασιολογίας. Εἶναι φανερόν ὅτι ὁ μέγιστος ἀριθμὸς τῶν ἐν λόγῳ ἐπιστημονικῶν κλάδων θὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν ἐρευνητικὴν του ἐργασίαν μὲ τὰς ἐκ παραδόσεως ἀρχὰς καὶ συνηθείας. Ἀλλὰ νομίζομεν ὅτι πρέπει νὰ διασαφηνισθῇ τὸ τί ἐκ τῆς ἐργασιολογίας δεόν νὰ ἀναμένωμεν, ἤτοι ὅτι αὕτη θὰ ἐπιληφθῇ μεθοδολογικῶς σταθερώτερον τῆς ἐνότητος τῶν προ-

1) Μεταφέρομεν αὐτολεξεὶ ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν τῶν Ἀθηνῶν, τὴν ὁποίαν μᾶς ἀπηύθυνεν ὁ κ. Στράτος Παπαϊωάννου, Διευθυντῆς τῆς.

βλημάτων των συνδεομένων με τον εργαζόμενον άνθρωπον. Ὡς πρὸς αὐτό, εἶναι λογικὸν νὰ ἀναμένεται κατὰ τὸν πρῶτον καιρὸν ποιά τις αὐξουσα ἐπίδρασις τῶν λογικῶν κλάδων, κατὰ χρονικὸν διάστημα καὶ ἐπίδοσιν τῶν νέων μεθοδολογικῶν ἀρχῶν, εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν συμπληρωματικῶν ἐπιστημονικῶν κλάδων. Τὸ γεγονός τοῦτο δύναται, ἴδια κατὰ τὸν πρῶτον καιρὸν, νὰ προκαλέσῃ ὠρισμένην ψυχολογικὴν ἀντίδρασιν εἰς τὰς τάξεις τῶν ἐδικῶν ὠρισμένων συμπληρωματικῶν κλάδων τῆς ἐπιστήμης, ἡ ὁποία συχνότατα ἔχει τὴν ρίζαν τῆς εἰς τὴν ἐξοικειωσιν εἰς καθωρισμένον καὶ ἤδη σταθεροποιημένον τρόπον ἐργασίας «διότι» —ὡς λέγει ὁ J. Knox— «εἶναι συχνὰ δυσκολώτερον νὰ ἀλλάξωμεν πατροπαράδοτους μορφὰς παρὰ νὰ δημιουργήσωμεν νέας» (1).

Ἡ ἐργασιολογία ὡς συντονιστικὴ ἐπιστῆμη τῶν προβλημάτων τῶν συνδεομένων μετὰ τὸν εργαζόμενον ἄνθρωπον

Ἀνήκει εἰς τὸ ἀπώτατον παρελθόν ἡ ἐποχὴ καθ' ἣν ὠρισμένα τουλάχιστον μέρη τοῦ συμπλέγματος τῶν σχέσεων τῶν ἀτόμων πρὸς τὴν ἐργασίαν ἐθεωροῦντο φαινόμενα μὴ ἐνδιαφέροντα κοινωρικῶς. Τὰ προβλήματα τοῦ εργαζομένου ἀνθρώπου ὁλοὲν προωθοῦντο εἰς τὸ «φῶς» καὶ ἡ κοινωνία ὤφειλε νὰ περιβάλλεται τὸν νομικὸν μανδύαν τῆς κατὰ τὸ δυνατόν νεωτέρας καὶ πλέον συγχρόνου ρυθμίσεως τῶν τοιούτων σχέσεων. Ἀλλὰ, εἰς τὴν στολὴν ταύτην ὁλοὲν καὶ δὲν ἤρμοζε πλέον ὁ παλαιὸς τρόπος ραφῆς. Ἐκ τοῦ μέχρι τότε τομέως τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου, εἰς τὸ ὅποιον ἀνήκον αἱ διατυπώσεις διὰ τὴν ρύθμισιν τῶν ἐργατικῶν σχέσεων, ὑπὸ τὴν μορφήν διαταγμάτων διατακτικοῦ χαρακτήρος, ὁλοὲν καὶ ἐτονώνοντο αἱ ἀπαιτήσεις πρὸς ρύθμισιν τῶν τοιούτων σχέσεων, διὰ τῶν καλουμένων ὑποχρεωτικῶν διατάξεων.

Οὕτω, τὸ ἐργατονομικὸν τμήμα τῶν διατάξεων τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου ὁλοὲν καὶ περισσώτερον προσελάμβανε γνωρίσματα «*jus coegens*». Κατὰ τὴν περαιτέρω ἐξέλιξιν, αἱ τοιαῦται διατάξεις ὑπερέβησαν τὰ πλαίσια τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου καὶ, μέσῳ τῶν καθ' ἕκαστα νομικῶν ἰδρυμάτων, ἐφθασαν μέχρι τελειότερας πλέον συγχρονισμένης μορφῆς κωδικῶν «περὶ ρυθμίσεως τῶν ἐργατονομικῶν σχέσεων». Οὕτω εἰς τὸν τομέα τοῦ δικαίου, ἀπὸ τὴν πατροπαράδοτον διαίρεσιν εἰς δύο τομεῖς, ἤτοι εἰς τὸ ἰδιωτικὸν καὶ τὸ δημόσιον δίκαιον, ἐφθάσαμεν εἰς τὴν τριχοτόμησιν τοῦ δικαίου τούτου, διὰ τῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ ἐργατικοῦ ἢ ἐργασιολογικοῦ δικαίου ὡς ἀνεξαρτήτου, τρίτου τομέως. Ἐντεῦθεν καὶ ἡ ἐμφάνισις ὀλοκλήρων νέων συστημάτων εἰς τὸν κλάδον αὐτὸν τῆς ἐπιστήμης εἰς ὅλας τὰς ἐξειλιγμένας χώρας, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἰδεολογικοπολιτικοῦ τῶν συστήματος. Ὡς ἐκ τούτου, μᾶς φαίνεται τελείως εὐνόητον, ὅτι καὶ εἰς τὰ λοιπὰ τμήματα τῶν πολυπλόκων προβλημάτων τῶν συνδεομένων μετὰ

1) J. Knox : «L'organisation des recherches de science appliquée dans le domaine civil—Science et société»—Impact (UNESCO) Τόμ. V. ἀρ. 3, Παρίσι, Σεπτέμβριος 1954, σελ. 205.

τὸν ἐργαζόμενον ἄνθρωπον πρέπει νὰ γίνουν μεθοδολογικαὶ μεταρρυθμίσεις — μέχρι καὶ τῆς ἐξαφανίσεως ἀκόμη τῆς μέχρι τοῦδε ἀκαμψίας τοῦ πλαισίου των — καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς τομεῖς τῶν ἐνδιαφερομένων ἐπιστημονικῶν κλάδων. Εἰς τοῦτο θὰ συνεισφέρουν αἱ νέαι ἀρχαὶ τὰς ὁποίας μᾶς προσφέρει ἡ ἐργασιολογία, ὡς καὶ ἡ ἐξέλιξις τῶν ἐπιστημονικοτεχνικῶν ἐπιτεύξεων εἰς τοὺς λοιποὺς κλάδους τῆς ἐπιστήμης.

Ὡς εἶδομεν εἰς τὰ προηγουμένως ἐκτεθέντα, σειρά ὀλόκληρος κλάδων τῆς ἐπιστήμης περιέλαβε καὶ περιλαμβάνει διάφορα προβλήματα ἐκ τοῦ συμπλέγματος τῶν προβλημάτων τῶν συνδεομένων μετὰ τὸν ἐργαζόμενον ἄνθρωπον. Διαπιστοῦμεν ὅτι τὰ ἐπιτυχέστερα ἀποτελέσματα ἐπετεύχθησαν εἰς τὸν τομέα τοῦ δικαίου, τῆς ἱατρικῆς (διαφόρων κλάδων τῆς) καὶ τῆς ψυχολογίας, ὄχι μόνον ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς ἐπιστημονο-ὕλικῆς ἐρεύνης τῆς οὐσίας τῶν ειδικῶν προβλημάτων τοῦ συμπλέγματος τοῦ συνδεομένου μετὰ τὸν ἐργαζόμενον ἄνθρωπον, ἀλλὰ—ἂν καὶ εἰς κάπως περιορισμένον βαθμὸν— καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς ἀκριβείας τῆς ὀρολογικῆς τεχνικῆς. Εἰς τοὺς ὑπολοίπους ἐπιστημονικοὺς κλάδους — ἂν καὶ ὑπῆρξαν σημαντικώτερα ἀποτελέσματα, ἰδίᾳ εἰς τὸν τομέα τῶν δημογραφοστατιστικῶν μελετῶν καὶ τῆς παιδαγωγικῆς— ἐσημειώθησαν μετριώτερα ἀποτελέσματα, ἰδίως λόγῳ ἑλλείψεως καταλλήλου ἐπιστημονικῆς ὀρολογίας. Τῷ ὄντι, ἂν παρατηρήσωμεν τὸ σύνολον τῶν προβλημάτων τῶν συνδεομένων μετὰ τὸν ἐργαζόμενον ἄνθρωπον, θὰ διακρίνωμεν ἑλλειψιν πάσης συνοχῆς τῆς ἐπιστημονικῆς ὀρολογίας, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν σχεδὸν δι' οὐδένα ἄλλον ἐπιστημονικὸν τομέα. Ἡ τοιαύτη ἑλλειψις προσανατολισμοῦ ἐμφανίζεται ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ἑλλείψεως ἐπιστημονικομεθοδολογικῆς συστηματοποιήσεως τῶν προβλημάτων τῶν συνδεομένων μετὰ τὸν ἐργαζόμενον ἄνθρωπον, ὡς ἐνὸς ἐπιστημονικοπροβληματικοῦ συνόλου, τελεολογικῶς ἐνιαίου καὶ ὀλοκληρωμένου. Οἱ ἐπιστημονικοὶ κλάδοι, οἱ ὁποῖοι ἤδη ἐκ παραδόσεως ἀσχολοῦνται μετὰ ὀρισμένα προβλήματα τοῦ φαινομενολογικοῦ αὐτοῦ τομέως, ἐπιμένουν πολὺ πεισμόνως εἰς ἐπιστημονικοτεχνικοὺς ὅρους, οἵτινες καθιερώθησαν ἐν σχέσει μετὰ τὴν μελέτην τῶν βασικῶν προβλημάτων ἐκάστου τῶν ἐν λόγῳ κλάδων. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν τομέα τοῦτον χρειάζεται ἐφαρμογὴ τῆς ἀναθεωρητικο-ἐξελικτικῆς μεθόδου. Ἐκτὸς τούτου, ἰδίᾳ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους, παρατηρεῖται τάσις ἐκχυδαίσμου τοῦ τρόπου καθ' ὃν εὐρὺς κύκλος ἐνδιαφερομένων προσπαθεῖ νὰ «ἐξηγήσῃ» αὐτὰ ἢ ἐκεῖνα τὰ «προβλήματα» τοῦ τομέως τῆς ἐργασιολογίας. Πρὸς τοῦτο, συχνότατα χρησιμοποιοῦνται αἱ πλέον διαφορετικαὶ ἐκφράσεις, μετὰ σκοπὸν τὸν καθορισμὸν ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἐννοιολογικοῦ κύκλου, ἔστω καὶ ἂν δὲν πρόκειται περὶ συνωνύμων ἐκφράσεων! Τοῦτο, ὡς καὶ ἡ ἑλλειψις προσδιορισμοῦ τοῦ ὀρισμοῦ τῆς ἐργασιολογίας ὡς ἐπιστημονικοῦ κλάδου, εἶναι ἡ αἰτία τῆς μὴ πλήρους, τῆς ἀσαφοῦς, καὶ συχνὰ καὶ μὴ ἀκριβοῦς, θέσεως καὶ ἀναλύσεως ὀρισμένων προβλημάτων, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἄγει εἰς κακὰ ἀποτελέσματα κατὰ τὴν προσπάθειαν ἐξαγωγῆς τῶν οἰκείων ἀποτελεσμάτων καὶ τὴν ἐφαρμογὴν ἐπὶ τῆς βάσει των.

Ἐκ τῆς μέχρι τοῦδε ἐπιστημονικῆς πρακτικῆς, τῆς προσπορισθείσης κατὰ τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν προβλημάτων τὰ ὁποῖα περιλαμβάνονται εἰς τὸ πλαίσιον τοῦ συμπλέγματος τῶν συνδεομένων μετὸν ἐργαζόμενον ἄνθρωπον, διαπιστοῦται ὅτι ὠρισμένα «προβλήματα» εἶναι τόσο συνδεόμενα μετὸν «περιφερειακόν» φαινομενολογικόν τομέα, ὥστε τοῦτο ἀφεύκτως ὁδηγεῖ εἰς συνεργασίαν καὶ συγκέντρωσιν τῆς ἐπιστημονικοερευνητικῆς δράσεως εἰς δύο ἢ περισσότερους ἐπιστημονικοὺς κλάδους ἐνδιαφερομένων εἰς τὴν συγκεκριμένην περίπτωσιν. Σπάνια εἶναι τὰ «προβλήματα» τὰ ὁποῖα οὕτω «καθαρά», δηλ. χωρὶς ἄλλας προσθήκας συνθετικῆς φύσεως, δύνανται νὰ περιληφθῶσι διὰ τῆς ἐπιστημονικοερευνητικῆς μεθόδου ἐπεξεργασίας, ἀποκλειστικῶς ἐξ ἑνὸς ἐπιστημονικοῦ κλάδου. Κυρίαρχον θέσιν κατέχει ὁ ἀριθμὸς τῶν «προβλημάτων» διὰ τὰ ὁποῖα ἀναμένομεν τὴν ἐξέτασιν καὶ εὑρεσιν «λύσεως» ἐκ τῆς παρεμβάσεως δύο ἢ καὶ περισσοτέρων ἐπιστημονικῶν κλάδων, οὕτως ὥστε νὰ μὴ εἶναι σαφές εἰς ποῖον ἐπιστημονικοῦλικὸν εἶδος τῶν ὑφισταμένων ἐπιστημονικῶν κλάδων δύναται νὰ γίνῃ ἡ ἐπιτυχὴς ταξινόμησις των. Εἰς τὰς τοιαύτας περιπτώσεις, φρονοῦμεν ὅτι χρειάζεται ἡ ἀπόλυτος συνεργασία καὶ σύνδεσις, ὄχι μόνον μεταξύ τῶν ἐνδιαφερομένων ἐπιστημονικῶν ἐργατῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀναγκαῖα περίσκεψις τὴν ὁποίαν ἐπιβάλλει ἡ ἐπίδρασις τῶν καθ' ἕκαστα μεθοδολογικῶν ἐργαλείων ὄλων τῶν ἐνδιαφερομένων κλάδων τῆς ἐπιστήμης ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τοῦ ταυτισμοῦ τῆς ἀναλύσεως, τῆς ἐξαγωγῆς συμπερασμάτων καὶ τῆς προτάσεως πρακτικῶν μέτρων διὰ τὴν «λύσιν» τοῦ συγκεκριμένου «προβλήματος».

Οὕτω δυνάμεθα νὰ ἀναφέρωμεν ὡς παραδείγματα «προβλημάτων» τὰ ὁποῖα θὰ ἐξεπροσώπων τὴν πλήρη ὕλικὴν δικαιοδοσίαν τῆς «εργασιολογίας» ὡς νέου ἐπιστημονικοῦ κλάδου, τὰ ἀκόλουθα: ἡ καθιέρωσις τῶν βασικῶν καὶ τῶν πραγματοποιηθέντων ἐργατικῶν προτύπων, αἱ ἀρχαὶ καὶ τὰ μεθοδολογικὰ προβλήματα, ἡ μελέτη τοῦ χρόνου καὶ τῶν κινήσεων, ἡ ἐκπαίδευσις τῶν ἐργαζομένων ἀνθρώπων εἰς τὴν αὐτοπροστασίαν ἐξ ἐνδεχομένων κινδύνων καὶ ζημιῶν κατὰ τὴν ὥραν τῆς διαμονῆς των εἰς τὸν τόπον ἐργασίας, ἡ μελέτη τῶν ψυχοφυσιολογικῶν ἰδιοτήτων τῶν ἐργαζομένων ἀνθρώπων ὡς παραγόντων τῆς ἐπιτυχίας τῆς διοικήσεως τοῦ οἰκονομικοῦ ὀργανισμοῦ, ἡ μελέτη τῶν πολυπλόκων προβλημάτων, τὰ ὁποῖα προκαλεῖ ἡ τεχνολογικὴ ἀνεργία, ἡ ἐξύψωσις ἀπὸ ἀπόψεως εἰδικότητος τῶν ἐργαζομένων ἀνθρώπων ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν ἐφαρμογὴν ἐπιστημονικοτεχνικῶν ἐννοιῶν εἰς τὴν πρακτικὴν οἰκονομίαν, ἡ σπουδὴ τῶν συνθέτων προβλημάτων τῶν σχετιζομένων μετὰ ἐπὶ μέρους στοιχεῖα τῆς ἐργασίας, ὡς στοιχείων τῆς χαρακτηριστικῆς διαρθρώσεως ἐκάστου ἐπαγγέλματος καὶ ἡ ὀνομασία τοῦ ἐπαγγέλματος μετὰ τὸ κατάλληλον ὀνοματολόγιον, ἡ μελέτη καὶ πρόοδος τῆς τεχνολογίας τῆς ἐργασίας γενικῶς καὶ ἰδιαιτέρως εἰς τὴν μὴ ἔμμισθον ἐργατικὴν σχέσιν, ἡ σπουδὴ τοῦ κοινωνιολογικοῦ, ἐθιμικοῦ, οἰκονομικοῦ, φιλοσοφικοῦ καὶ τῶν ἄλλων εἰδῶν τῆς φαινομενολογίας τῆς ἀνθρωπίνης ἐργασίας, ἡ σπουδὴ τῶν ἐργασιολογικοδημογραφικῶν προβλημάτων κ.λ.π.

Διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ἐπιτεύξεως τῆς μεγίστης ἐπιτυχίας εἰς τὸ πλάσιον τῶν ἐργασιολογικῶν προβλημάτων (ἀνεξαρτήτως τοῦ ἐπιστημονικοῦ κλάδου εἰς τὸν ὅποιον μέχρι τοῦδε ἀνήκεν ἡ ἐπεξεργασία ἐνὸς ἐκάστου ἢ καὶ ὀλοκλήρων συμπλεγμάτων προβλημάτων) εἶναι ἀνάγκη νὰ τηροῦνται αἱ βασικαὶ ἐπιστημονικαὶ ἀρχαὶ τῆς ἐργασιολογίας. Τὰς ἀρχὰς ταύτας θὰ ἀνεύρωσι καὶ θὰ συμπληρώσωσι οἱ ἐπιστημονικοὶ ἐργάται καὶ οἱ πολυμαθεῖς, οἱ ὅποιοι ἐνδιαφέρονται δι' ὠρισμένα ζητήματα ἐκ τοῦ ἐργασιολογικοῦ φαινομενικοῦ συμπλέγματος. Πλὴν ὅμως, νομίζομεν ὅτι καὶ σήμερον ἀκόμη δυνάμεθα νὰ δώσωμεν τὰς κυρίας βάσεις τοῦ προσδιορισμοῦ τῆς ἐργασιολογικῆς μεθοδικῆς: Ἡ ἐπιστημονικομεθοδολογικὴ μορφολογικοδυναμικὴ συστηματοποίησις τῶν ἐργασιολογικῶν προβλημάτων, ἡ βασιζομένη καὶ μελετωμένη βάσει πειραματικῆς ἐπαληθεύσεως κανόνων, ἀνακαλυφθέντων δι' ἐπιστημονικοερευνητικῆς ἐργασίας εἰς ὠρισμένους ἐργασιολογικοὺς τομεῖς, μέσῳ τοῦ πρίσματος τῶν τελεολογικῶς ἐνιαίων, ἔστω καὶ πολυπλόκων προβλημάτων τῶν συνδεομένων μὲ τὸν ἐργαζόμενον ἄνθρωπον.

Ἡ τοιαύτη θέσις ἀπαιτεῖ ἐπεξεργασίαν ἐπιστημονικοῦ συστήματος ἐκ τοῦ τομέως τῆς ἐργασιολογίας. Τὸ ὑλικὸν μέρος τῆς ἐργασιολογίας εἶναι φανερόν ὅτι ἤδη, εἰς ὠρισμένον βαθμόν, ὑπάρχει ὑπὸ τὴν μορφήν τῶν σήμερον ἀδιαμορφώτων εἰσέτι μερῶν, τὰ ὅποια ἐκπροσωποῦν ὠρισμένα προβλήματα, ἅτινα ἐμελετήθησαν ἐντὸς τοῦ πλαισίου ὠρισμένων κλάδων τῆς ἐπιστήμης. Διὰ τὴν ἐπεξεργασίαν ὀλοκλήρου τοῦ συστήματος, εἶναι φυσικόν, ὅτι χρειάζεται συνεργασία ἐπιστημονικῶν ἐργατῶν ἐκ διαφόρων ἐπιστημονικῶν τομέων, σὺν τῷ ἀπαραιτήτῳ συντονισμῷ καὶ συστηματοποιήσει τῆς ἐργασίας. Νομίζομεν ὅμως ὅτι ἀπὸ τοῦδε ἀκόμη δυνάμεθα νὰ ὑποδειξώμεν τὸ πῶς ἡμεῖς οἱ ἴδιοι ἀντιλαμβανόμεθα τὸ ἐπιστημονικὸν σύστημα τῆς ἐργασιολογίας, μὴ ἀποκλείοντες καὶ ἄλλας ἐπιτυχέστερας δυνατότητας. Ἐνταῦθα μιμούμεθα τὴν μέχρι τοῦδε πρακτικὴν ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου. Οὕτω δυνάμεθα νὰ ὀμιλήσωμεν περὶ Γενικῆς καὶ Εἰδικῆς Ἐργασιολογίας.

Εἰς τὴν Γενικὴν Ἐργασιολογίαν, νομίζομεν ὅτι πρέπει νὰ περιλάβωμεν, μετὰ τῶν ἄλλων, ἰδίως τὰ ἀκόλουθα: α) Τὸν συνολικὸν τομέα δραστηριότητος τοῦ ἐργαζομένου ἀνθρώπου καὶ ὅ,τι σχετιζομένη μόνον μὲ τὴν ἔμμισθον ἐργασίαν, β) τὴν καθιέρωσιν τῆς προτεραιότητος τοῦ ἐργαζομένου ἀνθρώπου, πρᾶγμα ὅπερ θὰ σημαίη ἐπικράτησιν τῆς συνειδήσεως ὅτι ὁ ἐργαζόμενος ἄνθρωπος εἶναι τὸ ὑποκειμενον εἰς τὸ ὅποιον πρέπει νὰ προσαρμώζωμεν τὰ μέσα ἐργασίας (1) καὶ ὄχι ἀντιστρόφως, ἢ ἄλλως τεχνοψυχικὴν, ἀντὶ ψυχοτεχνικῆς, ἢ ἀνθρωποκρατίαν ἐπὶ τῆς μηχανοκρατίας, γ) τὴν ἐργασιολογικὴν ἐνότητα τῶν ἐργαζομένων ἀνθρώπων, ἀνεξαρτήτως τῶν ὑπαρχόντων συνόρων τοῦ διεθνοῦς δικαίου (2) καὶ μὲ ἀπο-

(1) Σύγκρινε: Dr. Bernd Schulte: Arbeiterleichterung durch Anpassung der Maschine an den Menschen — Carl Hanser Verlag — Μόναχον 1952.

(2) Ὡς παράδειγμα περιφερειακῆς συνεργασίας ἀναφέρομεν τὰς Σκανδι-

κλεισμόν τών διακριτικῶν διαδικασιῶν οἰουδήποτε εἴδους καί φύσεως. δ) τήν συστηματοποίησιν τών προσπαθειῶν διὰ τήν γενικήν πολιτιστικήν καί εἰδικήν (ἐπαγγελματικήν) ἐξύψωσιν τοῦ ἐπιπέδου τών ἐργαζομένων ἀνθρώπων καί τοῦ βιοτικοῦ αὐτῶν ἐπιπέδου, ε) τήν συστηματοποίησιν πρακτικῆς πολιτικῆς διεθνούς ἐργασιολογικοτεχνικῆς βοήθειας, ἵνα ὑπό μορφήν αὐτομάτου ἐπεμβάσεως ἐπέρχεται ἄρσις τών «ὑπαρχουσῶν» διαφορῶν εἰς ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ κόσμου, στ) τήν μελέτην τῆς ἰδρύσεως «ἐργασιολογικῶν» κέντρων εἰς ἔθνικά, περιφερειακά, ἡπειρωτικά καί παγκόσμια πλαίσια, ζ) τήν θεωρητικήν ἐξασφάλισιν τῆς υπάρξεως «ἐργασιολόγων» εἰς τοὺς ἐπιστημονικούς, κοινωνικο-ιατρικούς καί ἄλλους ἐπαγγελματικούς, οικονομικούς, κοινωνικούς καί διοικητικούς ὀργανισμούς, η) τήν ἐπεξεργασίαν βασικῶν ἀρχῶν τοῦ τομέως τῆς εἰδικῆς ἢ ἐφηρμοσμένης ἐργασιολογίας, διὰ τῶν ὁποίων νά δημιουργηταί τάσις πρὸς προοδευτικὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ ἐργαζομένου ἀνθρώπου ἐκ τῶν προσπαθειῶν τῶν δημιουργουμένων ὑπὸ τῆς ἐπαγγελματικῆς ἐργασίας καί πρὸς τὸν σκοπὸν ἐπιτεύξεως ἡδονισμοῦ τῆς ἐργασίας ὡς προαπαιτούμενον διὰ τὴν ὕλικήν καί ἠθικὴν εὐημερίαν τῆς κοινωνίας.

Ἡ Εἰδικὴ ἢ Ἐφηρμοσμένη Ἐργασιολογία θὰ περιελάμβανε, μετὰ τῶν ἄλλων, τὰ ἀκόλουθα: α) τὸν βιολογικοφυσιολογικὸν σχηματισμὸν τῶν ἀτόμων, β) τὴν προσχολικὴν ἀνατροφήν εἰς τὸ πλαίσιον τῆς οἰκογενείας ἢ τῆς κοινωνίας (βρεφοκομικοὶ σταθμοί, παιδικοὶ κήποι, τόποι ψυχαγωγίας, γ) τὴν σχολικο-ὑποχρεωτικὴν ἐκπαίδευσιν, δ) τὴν κατωτέραν εἰδικὴν μόρφωσιν, ε) τὴν μέσσην καί ἀνωτέραν ἢ εἰδικευτικὴν μόρφωσιν. Πάντα ταῦτα ὁμοῦ δύνανται νά ὀνομασθῶσι «ἐργασιολογικοπροπαρασκευαστικὸν σύμπλεγμα». Μετὰ ταῦτα ἀκολουθοῦν τὰ πολὺπλοκα ζητήματα, ὡς εἶναι: ἡ ἐξέτασις καί ἐπιλογή τῶν ἀτόμων δι' ὠρισμένην ἐργατικὴν θέσιν (εἰδικὸν ἐπάγγελμα), ἡ πλήρης ἐνημερότης ἐπὶ προβλημάτων διὰ τὴν ἐπαγγελματικὴν ἐξέλιξιν εἰς ὠρισμένας ἐργατικὰς θέσεις, ἡ ἐπίτευξις μεγαλυτέρου βαθμοῦ εἰς τὴν ἐργασιολογικοεπαγγελματικὴν ἱεραρχίαν, ἡ ἐργασιολογικὴ ἰατρικὴ ἐπέμβασις, ἡ ἐργασιολογικοῦγεινὴ ἐπέμβασις, αἱ μέθοδοι καί τὸ σύστημα ἀμοιβῆς, τὰ προβλήματα τῆς παραγωγῆς καί παραγωγικότητος τῆς ἐργασίας, ἡ κυβερνητικὴ καί ἡ αὐτοκυβερνητικὴ μετοίκησις (migration), τὰ προβλήματα ὕφισταμένης καταστάσεως, ἡ συστηματικὴ ἀνάπαυσις, τὰ ἐργασιολογικοκοινωνιολογικὰ προβλήματα, τὰ προβλήματα ἐργασιολογικοβιοτεχνικῆς δυναμικότητος καί στασιμότητος, τὰ ἐργασιολογικογεροντικά προβλήματα, τὰ ἐργασιολογικοανέργιακά προβλήματα, τὰ ἐργασιολογικοπροφυλακτικὰ προβλήματα, τὰ ἐργασιολογικοσυνταξιοδοτικὰ προβλήματα, ἡ ἐργασιολογικὴ δημογραφία, ἡ ἐργασιολογικὴ πολιτικὴ, ἡ ἐργασιολογικὴ παιδαγωγικὴ, τὰ ἐργασιολογικο-ἀναμορφωτικὰ προβλήματα, τὰ ἐργασιολο-

γικοχαρακτηριστικά προβλήματα, τὰ ἐργασιολογικοπροτυποποιητικά προβλήματα, τὰ ἐργασιολογικο - ἐργολογικά προβλήματα, τὰ ἐργασιολογικομετεωρολογικοκλιματολογικά προβλήματα, τὰ ἐργασιολογικογεωγραφικά προβλήματα, τὰ ἐργασιολογικοεπιθεωρησιακά προβλήματα, τὰ ἐργασιολογικοπολιτιστικοπολιτικά προβλήματα, τὰ ἐργασιολογικοοικονομικά προβλήματα, τὰ ἐργασιολογικονομικά προβλήματα, τὰ ἐργασιολογικοσυνεταιριστικά προβλήματα, τὰ ζητήματα τῶν ἐργασιολογικῶν ἰδρυμάτων, ἢ ἐργασιολογικὴ στατιστικὴ κ.λ.π., τὰ ὁποῖα ὅλα ὁμοῦ δύνανται νὰ ὀνομασθῶσιν «εὐρὺ ἐργασιολογικοεπαγγελματικὸν σύμπλεγμα».

Προσεπαθήσαμεν ἐνταῦθα νὰ διαγράψωμεν ἐντονώτερον τὰς διαφορὰς μεταξὺ τῆς «ἐργασίας» ὡς ὕλικου ἀποτελέσματος καὶ τῆς «ἐργασίας» ὡς ἐφαρμογῆς πνευματικῶν καὶ φυσικῶν ἱκανοτήτων τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν τακτικὴν παραγωγὴν (ἀγαθῶν). Ἐπιμείναμεν νὰ τὸ ἐπιτύχωμεν καὶ διὰ τῆς χρήσεως ὅσον τὸ δυνατόν ἀκριβῶν ὁρολογικῶν μέσων. Ἐκτὸς τούτου προσεπαθήσαμεν νὰ προσφέρωμεν, ἐντελῶς κατὰ προσέγγισιν, ὀλοκληρωμένην εἰκόνα τοῦ πῶς φανταζόμεθα τὴν θέσιν, μέθοδον μελέτης καὶ ἐξαγωγῆς συμπερασμάτων ἐκ τῶν πολυπλόκων προβλημάτων τῶν συνδεομένων μετὰ τὸν ἐργαζόμενον ἄνθρωπον — ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς ἐργασιολογίας, ὡς ἐπιστήμης τοῦ ἐργαζομένου ἀνθρώπου.

Ἐλπίζομεν, ὅτι εἰς χωριστὴν πλέον ἐκτεταμένην ἐργασίαν μας θὰ προσφέρωμεν περισσότερον ὕλικὸν σπουδῆς διὰ τὴν καθιέρωσιν τῆς ἐργασιολογίας ὡς μοναδικοῦ ἐπιστημονικοῦ κλάδου διὰ τὰ προβλήματα τὰ συνδεόμενα μετὰ τὸν ἐργαζόμενον ἄνθρωπον.

Μετάφρασις { Νίκου ΚΑΤΡΑΜΑΔΟΥ
ἐκ τοῦ γιουγκοσλαυτικοῦ { Ἀφροδ. ΚΑΠΕΤΑΝΑΚΗ